Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 90 — ՈՒՐԲԱԹ 20 ԱՊՐԻԼ 1884 — (Ն. Տ.) 2 ՄԱՅԻՍ — 7 ՐԷՃԷՊ 1301

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԳԱՅՄԱՆ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դուրուշ երկու անգամի համար 2 դուրուշ և · աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լլլայ :

Օրագրոյս վերաբերեալ Նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել՝

«Առ Խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի »

ԹՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ Ղալաթիա, Իզմիրլի օղլու խան, թ. 19.

Իսկ զանազան հետեւեալ հասցեին՝

درعلیه ده غلطه ده ازمیرلی اوغلی خانده ۱۹ نمره

مدیرلری { ولاری } غزته سی ادارهسنه

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոյսոյ համար	Տարեկան դանեկան	արծաթ	200
« «	Վեցամսեայ «	«	100
« «	Եռամսեայ «	«	50
« «	Ամսական «	«	20
« «	Հատուկ «	«	1
Դաւառաց համար	Տարեկան «	«	240
« «	Վեցամսեայ «	«	120
« «	Եռամսեայ «	«	60
Օտար երկիրներ	Տարեկան Ցրանք		56
» «	Վեցամսեայ «		28

Դուրս դրկուած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՈՒՐԲԱԹ 20 ԱՊՐԻԼ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

(Թարգմանած Երեկի Ռ. Բաբերէն)

ԵԳԻՊՏՈՍ, ՍՈՒԴԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

Գահիրէ, 27 ապրիլ, առ Հալա. Անգլիա, պատասխանելով Եգիպտական Նախարարութեան խնդրանաց, յայտարարեց թէ առ այժմ չի կրնար բանակ մը դրկել յօդնութիւն Պերպէր քաղաքին։ Այսպիսի բանակ մը միայն քանի մը ամիսէն կրնայ ճամբայ ելնել։ Հետեւապէս, Պերպէրի կառավարչին արտօնութիւն տուեցաւ քաղաքն ապատմեայ թողու։ Կը հաւատան թէ ապատմելը և Եգիպտացի զինուորը կ'եղբայրակցին իրարու հետ։ Ժողովուրդը կը փախչի։ Քաղաքին թողումը մօտալուտ է։ Խարդաւանքն լուր չկայ։

Լոնտոն, 28 ապրիլ. Տեղւէ Նէուգոհութիւն կը յայտնէ Պերպէրի անձնատուութեան համար, ըսելով թէ լաւագոյն էր անձնատուութիւն, ինչպէս ըրին Պերպէր և Թոխար, քան պահապան զօրաց ջարդն, որպէս պատահեցաւ ի Սենգաղ։ Տեղւէ Նէուգը կը յուսայ թէ Սուդանի ուրիշ տեղերուն պահապան զօրքերը պիտի համաձայնին ապատմեայ հետ։ — Թայմ կը հաստատէ թէ ի Գահիրէ Անգլիացւոց դէմ զայրոյթը միշտ կ'աւելնայ։ —Գերմանիա և Աւստրիա որոշում մը չպիտի տան դեսպանախորհրդոյ մասին, մինչև որ Ֆրանսայի և Թուրքիոյ որոշումն իմանան։

Բարիզ, 26 ապրիլ. Եթէ Եգիպտոսի եւեւմատքը կարգադրելու համար դեսպանախորհրդոյ մը առաջարկն ընդունուի տէրութեանց կողմէ, հաւանական չէ որ յունիսի ամիսէն առաջ տեղի ունենայ դեսպանախորհրդոյ բացումը։

Վիէննա, 26 ապրիլ. Կը կարծուի թէ Անգլիա ուզղակի պիտի համաձայնի Ֆրանսայի, ինչպէս նաեւ Թուրքիոյ հետ, նախ քան դեսպանախորհրդոյ հետ, Սուդանի դիմաստանի դեսպանախորհրդոյ մը դրկելու համար։ Ֆրանսայի և Իտալիոյ մէջ, որ դեսպանախորհրդոյ մասին, ինչպէս նաեւ Թուրքիոյ հետ, դիմաստանի դեսպանախորհրդոյ մը դրկելու համար։ Ֆրանսայի դրդիչներ կան։

Հռոմ, 28 ապրիլ. Արտաքին գործոց նախարար Գ. Մանչինի ծանոյց Անգլիոյ դեսպանին թէ Իտալիա կը ընդունի եւրոպական դեսպանախորհրդոյ մը գումարումն, Եգիպտոսի եւեւմատքը կարգադրելու։

— Արդէն ծանուցին թէ ռմանը, պատասխանելով Կորոն զօրավարի հրաւէրին, գումարներ դրկած են առ Թոյնշ, իբրեւ միջոց մը հայթայթելու 200,000 ոսկին, զոր Կորոն կը խնդրէ՝ Սուդանի խնդիրը կարգադրելու համար։ Թոյնշ կը յայտարարէ թէ, յուսալով որ կառավարութեան կողմէ ուղղակի միջամտութիւն մը այս տեսակ նպատակ պէտք չի ծողուր, յիշեալ գումարներն եւ դարձուցած է նուիրատուաց։

— Նախորդ Խոտիվ Խանցիլ փաշա Բարիզէն Լոնտոն դնաց անցեալ շաբթու։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Կառավարութիւնը Դաշնակցական խորհրդոյ օրինական ծրագիր մը ներկայեց, որով կ'առաջարկէ տարեկան 4 միլիոն մարքէ աւելի վարկ մը բանալ՝ մի կողմէ Համպուրկի և միւս կողմէ Արեւելեան Ասիոյ և Աւստրալիոյ միջեւ նաւային հաղորդակցութիւն մը հաստատելու։ Երթեւեկութիւնը պիտի կատարուի Համպուրկի, Հոնկ-Քոնկի, Նաբպլի, Բոր Սայիտի, Սուէզի և այլ նաւահանգիստներու և կղզեաց միջեւ։ Ծրագիրը կը բացատրէ թէ Գերմանիոյ համար օրքան կարեւոր է Անգլիոյ և Ֆրանսայի կողմէ սահմանուած դիծին վրայ ընթանալ, և թէ մանաւանդ Ֆրանսա օրքան օգտուեցաւ իւր Մէսաժերի ընկերութիւնն հաստատելով սոխական եղերաց համար։

—Երդմանիա և Աւստրիա որոշած են միաբան դիրք մը բռնել Դեսպանախորհրդոյ մէջ, և Եգիպտոսի կացութեան նկատմամբ Անգլիոյ առաջարկութեանց դէմ հակառաջարկ մը պատրաստելու։ Նախաձեռնութիւնը Ֆրանսայի և Իտալիոյ թողուլ, որք աւելի ուղղակի շահ ունին խնդրոյս մէջ։

— Պէրլինի ֆրանսական դեսպան Գ. տը Ֆուրսէլ Գիզմարք իշխանին հետ տեսակցութիւն մ'ունեցաւ։ Եգիպտական գործոց մասին ֆրանքօ-գերմանական համաձայնութիւն մը դոյացնելու համար։

— Մարէնի թղթակիցն ի Գերլին կ'իմանայ թէ Գիզմարք իշխանն ընդառաջակ ծրագիր մը կը պատրաստէ Դերմանիոյ Սահմանադրութեան ամբողջական վերանոր ոնութեան մը համար։ Նախարարապետին ծրագիրը գլխաւորապէս 4 կէտեր կը պարունակէ։ 1. Խորհրդարանին ընտրական օրինաց բարեփոխումը, սեղմակ հիման մը վրայ։ 2. Քանի մը տարիներու համար արտօնեալ եւմատոյց մը խնդրել։ 3. Խորհրդարանի անդամոց համար պարտաւորիչ ընել Սահմանադրութեան հաւատարիմ մնալու երդումն, ընկերվարականները դուրս ձգելու համար։ 4. Պատերազմական տարեկան ծախսուց համար մեծայուն եւմատոյցի մը քուէարկումը։

ԻՏԱԼԻԱ

Թուրինի Արուեստահանդէսը բացուեցաւ ապրիլ 26 ին։ Քաղաքը գեղեցկապէս զարդարուած էր, և բացման հանդէսը շքեղութեամբ կատարեցաւ։ Ներկայ էին Իտալիոյ թագաւորը, թագուհին, նախարարք, և դեսպանք, մասնոյ ներկայացուցիչք և այլք։ Աօսթի դուքը բացման ճառ մ'արտասանեց, յորմէ գլխաւորաբար սա խօսքեր բուռն ծափահարութեամբ ընդունուեցան. «Կը ճանչնաք իտալական հին առածը թէ՝ Բէտէ-ոլին «էրն ապէն որին հեթ գիտէ Ը նը պրէ։ Այս խօսքը հանդիսաւոր կերպիւ կը հաստատուի աշխատութեան այս մեծ հանդիսին մէջ, որ կը հաստատէ Իտալիոյ սրնտեսական վերանորոգումն, իւր քաղաքական վերանորոգումին յետոյ, որ մեր մեծանուն հօր (Վիքտոր Էմմանուէլի) գործոց արդիւնքն է»։ Ապա արուեստահանդիսի մեծ սրահին մէջ 150 երգիչներու կողմէ դեղեցիկ նուագահանդէս մը տրուեցաւ։

—Հռոմի պոլսեկան լրագրին մէջ հրատարակեալ հրամանագիր մը 5 օրուան քարանթիւնա կը սահմանէ Հնդկաստանէն և Պրմանիայէն եկող բոլոր նաւուց համար, մինչեւ իսկ եթէ մարդոյ անցագիր ունենան։

—Ապրիլ 24 ին տեղի ունեցաւ Իտալական առաջին մեծ Հիարշաւն, զոր որոշուած է այսուհետեւ ամեն տարի կատարել՝ Իտալիոյ մէջ Հիատաստութիւնը զարգացնելու և օտար երկիրներէն ընտիր նժոյգներու յիտալիա ներմուծումը քաջալերելու համար։ Թագաւորն, արքայական ընտանիքն, նախարարք և խուռն բազմութիւն ժողովրդեան ներկայ էին, և Հիարշաւն եղաւ ազգային մեծ հանդէս մը։ 2,000 էն մինչեւ 6,000 ական ֆրանք պարգեւ տրուեցաւ մէկ մի յաղող ձիու տերոյ։ Հիարշաւին միջոցն էր 2,000 մեթր։

ՍՊԱՆԻԱ

—Մադրիտ, 26 ապրիլ. Գանուած քաղաքական նոր դատադրութեան վերաբերեալ ձերբակալութիւնք կը շարունակին ի Մադրիտ, Պարչէլոնէ և Բասքիս։

—Այս խնդրոյ վրայ, մայրաքաղաքիս սպանական դեսպանատունն հետեւեալ պաշտօնական հեռագիրը կը հաղորդէ լրագրաց։

Մադրիտ, 30 ապրիլ. Հանրապետական դատադրութիւնն, որոյ գոյութիւնը ցոյց կուտային վերջերս շատ տեղեր պնուորականաց և քաղաքացոց մէջ կատարուած ձերբակալութիւնք, ամեն կոլմէ դատուած է այժմ։ Ի Նավարրա հրոսակութիւն մը, ընդ հրամանաւ Մանկոլոյ հարիւրապետի, որ անցեալ աշնան Ֆրանսա ապաստանած էր Սէօ ոէ Ուրկէլի դէպքերուն մասնակցութեան պատճառաւ, կոչոյս իւր գլուխն և բնաջինջ եղաւ ձեռամբ ոստիկան զօրաց։ Նաև, զօրքերը ձերբակալեցին բոլոր այն ապայներ և տասնապետներ զոր Քագալոնիա մտած էին Ֆրանսական սահմանագլխոյ համամբ, և Սպանիոյ ուրիշ կոլմերն հանախոհներ ունէին։ Կատարեալ հանդարտութիւն կը տիրէ ի Նավարրա և ի Քագալոնիա։

«Երեսփոխանական ժողովոյ համար կատարուած ընդհանուր ընտրութեանց մէջ, կառավարութեան նպաստաւոր ընտրութիւնք սոսկալի մեծամասնութիւն կը կազմեն։

«Սպանիոյ մէջ հանրային կարծիքն լոյժ զբաղեալ է անգլիական Գրոտոոէլ վիսկոնտանուն մէջ պատահած քաղաքական արիւնոներով։ Հետեւապէս, խիստ միջոցներ ձեռք առնուեցան Հնդկաստանէն, Արաբիայէն և Եգիպտոսէն եկող նաւուց դէմ։»

— Մադրիտի Էլ Էյէրսալ լրագիրը կը հաստատէ թէ սպանական կառավարութիւնը ջանքեր կ'ընէ՝ Եգիպտական գործոց յարդարման համար կազմելի դեսպանախորհրդոյն մասնակցելու։ Եթէ Սպանիոյ փափաքն իրականանայ, պիտի առաջարկէ եղեր որ դեսպանախորհուրդն ո՛չ միայն Եգիպտոսի, այլ և Սուէզի ջրանցքին վերաբերեալ խնդիրներով զբաղի։

ՖՐԱՆՍԱ

Պ. Բօլ Թիւրօ-Ֆանժէն, միապետական կուսակցութեան գլխաւոր խմբագրայ մին, անցեալ շաբթու մէջ հրատարակեց առաջին երկու հատորները Լուի Ֆիլիբի թագաւորութեան, կամ Յուլիսի Միապետութեան, որ տեւեց 1830էն մինչեւ 1848։ Ֆրանսայի ժամանակակից պատմութեան այս մասը թերի մնացած էր ցարդ։ Առաջին Կայսրութիւնն և Պուրբոնեանց վերահաստատութիւնն իրենց յատուկ պատմագիրներն ունեցեր էին, բայց Օրլէանեան դերդաստանի թագաւորութիւնն, որ 18 տարի տեւած էր կատարեալ հանդարտութեամբ և ներքին զարգացման ժամանակ մ'եղած էր Ֆրանսայի համար, տակաւին չէր ունեցած իւր պատմագիրը։ Պ. Ֆանժէնի գործը շատ կը գովուի, իբրեւ ընդհանրապէս անկողմնակալ գրուած, և առաջնակարգ պատմագրի մը արժանավայել գործ։

ԶԻՆԱՍՏԱՆ

Շանկհայէն ապրիլ 25 թուով կը հեռագրեն առ Հալա թէ, Բէքինէն առնուած լրոց նայելով, նոր նախարարապետ Շիւն իշխանը դեռ բան մը չէ ըրած որ Զինու կառավարութեան արտաքին կամ ներքին աշխարհավարութեան մէջ հիմնական փոփոխութիւն մը ցոյց տայ։ Զինացի պաշտօնակալք կը ժիտեն այն կարծիք թէ Շիւն իշխանը Ֆրանսայի դէմ պատերազմ հրատարակելու կուսակից է։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ

Ռումանիոյ 1884–85 տարւոյ եւմատոյցի հաստատիչ և ծախսուց ընդհանուր գումարն է 130,260,434 ֆրանք։ Հաստատիչ մէկ կը տեսնուի 1,400,000 ֆրանքի գումար մը, որ 82–83 տարւոյ գործածութենէն աւելցած է, և ծախսուց մէջ 1,424,850 ֆրանքի գումար մը որ արտասովոր և յաւելեալ ծախսուց յատկացեալ է։ Ծախսուց գլխուն մէջ, հանրային պարտուց տոկոսաց և դլխավճարի տարեկան գումարն է 50,130,074 ֆր։ Ապա կուգան պատերազմական նախարարութեան ծախքերն, 30,551,213 ֆր կրօնական գործոց և կրթական նախարարութեան ծախքերն, 12,786,230 ֆր։ երկրագործական նախարարութեան 10,709,539 ֆր։ Ներքին գործոց նախարարութեան՝ 9,897,403 ֆր։ դատական նախարարութեան՝ 4,739,918 ֆրանք, և հանրօգուտ շինութեանց՝ 4,418,024 ֆրանք։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Ցունաստանի լրագիրները կը գրեն թէ Վոլոսէն ի Լարիսա շինուած երկաթուղին վերջացած լինելով՝ ամբոյս 22 ին արտասովոր շքեղութեամբ անոր նաւակատեաց հանդէսը պիտի կատարի, յորում ներկայ պիտի գտնուին թագաւորը, Պալոս մեծ Դուքսը, սեղանաւորաց ու վաճառականաց դասն և այլ բազմութիւն հրաւիրեալք։

— Ցունաստանի թողուած երկիրներու Լէքէթիան գործոց կարգադրման համար կազմուած Ցունական Ժողովն՝ առանց մեծ տերութեանց միջամտութիւնն հրաւիրելու՝ կատարեալ իրաւախոհութեամբ և համաձայնութեամբ ի մեծոց կ'աւարտէ իւր պաշտօնն։

— Պէռէատի մէջ նոր կառուցեալի թատրոնին հիմանց տակ մեծ հին շէնքի մը փլատակներ գտնուեցան, որոց մէջ կան արձաններ, սիւներ, և բազմութիւն քարեր։ Կը կարծուի թէ այս փլատակներ հնուց հոն գտնուող Դիոնիսոսի տաճարին վերաբերած են։

— Եւրոպական ոճով Դամիսիոնի մէջ կառուցանելի յիմարանոցին հիմնադրութեան հանդէսն յառաջիկայ մայիս մէկին տեղի պիտի ունենայ։ Շէնքին կառուցման համար 600,000 տարեմի ծախք որոշուեր է։

— Ցունաստանի ցամաքային զօրաց թիւն այժմ 30,692 և ծովային 3,746 հոգի է։ Սակայն ի պահանջել հարկին, պահեստի զօրքերն ի դէն հրաւիրելով, կրնայ եղեր այս թիւերուն քառապատիկը լինիլ։

ԱՒՍՏՐԻԱ

Վիէննայէն ապրիլ 24 թուով կը հեռագրեն առ Թոյշ, թէ յանձնախառաբ մը Վիէննայի քաղաքապետին յանձնած մեռելահարցուկի նման կամենում էր դուրս կոչել իր սիրելին...,

Դա իրողութիւն էր, դա ցնորք չէր, ես լսում էի նրա ձայնը, նոյն սրտաշարժ, ողբալի ձայնը, որպէս լսել էի ցերեկով։ Գիշերը խաղաղ էր. մարդիկ քնած էին. գրասում ամեն ինչ գտնվում էր խորին լռութեան մէջ։ «Թողէք, տեսնեմ նրան ... այդ խօսքերը միայն հնչվում էին գիշերային լռութեան մէջ ...

Բանտի պահապան զինուորը, հրացանը ուսին դրած, չափաւոր քայլերով անցուդարձ էր անում իր պահականոցի մօտ։ Նա նոյնպէս լսում էր ողբալի ձայնը, և անհետաքրքրութեամբ ասում էր. «դա այն ցընորված աղջկայ ձայնն է» ...

Գիշերը ես անցուցի տենդային անհանգստութեան մէջ. ոչ քնած էի և ոչ արթուն։ Առաւօտեան, երբ արեգակի առաջին ճառագայթները ներս ցոլացին բանտի նեղ լուսամուտներից, և ինձ համար ծագեց ուրախութեան լոյսը։ Դուռը բացվեցաւ, խելագարի նման ներս վազեց Նէնէն։ Նրա առաջին խօսքերը կցկտուր էին և անհասկանալի։ Նա մօտեցաւ, գրկեց ինձ, և երկար մնաց իմ կուրծքի վրա անխօս։

ԲԱՑՈՒԻ
(Շարունակելի)

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ
67

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՑԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Լ.

ՆԱ ԻՆՉ ՉԸ ԹՈՂԵՑ

Անցել էր աւելի քան մի տարի այն օրից, որ ես կալանաւորվեցայ, որ ես բանտում մնչվում էի։

Հէնց առաջին անդամ, երբ տարվեցայ բնեկիչ մօտ, ես պարզ կերպով խոստովանվեցայ բոլորը, ինչ որ գործել էի։ Ես ոչինչ չը թաղցրի, ես մինչեւ անդամ ցոյց տուի այն բաները, որ ինձանից չէին հարցնում։ Ես մի ըստ միոջէ պատմեցի, թէ ինչպէս անմեղ սրտով դուրս եկայ հայրենիքից, ինչպէս ընկայ խաչագողների հասարակութեան մէջ, ինչպէս հեռագիրէ ընտելացայ չարագործութեան, ինչեր արեցի, ինչեր կատարեցի, և վերջապէս օրպէս հօրս խրատով բաժանվեցայ այդ հասարակութիւնից, և պատրաստվում էի բոլորովին հեռանալ նրանցից, բայց յանկարծ բռնվեցայ։

Ամեն ինչ անկեղծաբար պատմեցուց յետոյ, ես յոյս ունէի, որ կարդարացնեն ինձ, տեսնելով, որ ես բոլորովին անդիտակցաբար ընկած էի այդ յանցանքների մէջ, և ի նկատի առնելով, որ ես արդէն զղջացել էի իմ մեղքերը, հասկացել էի իմ մեղրութիւնները և դարձել էի չար ճանապարհից։

Բայց այնպէս չեղաւ, ինչպէս ես սպասում էի։ Իմ անկեղծ խոստովանութիւնը աւելի ծանրացրեց իմ վրա իմ մեղքերը։ Ես ինքս ինձ համար վրկայ դարձայ և հաստատեցի իմ յանցանքները։ Իմ զղջման վրա ուշադրութիւն չը դարձրին, մտածեցին մի այն ապաշխարութեան մասին։

Մի քանի ամսից յետոյ, քաղաքի բարձր դատարանում, կարդացին իմ դատապարտութեան վճիռը. «Զրկել ամեն իրաւունքներից, աքսորել մինչեւ մահ տաժանական աշխատութիւնների մէջ» ...

Ես շատ տխրեցայ, երբ լսեցի այդ վճիռը, չը ներել յանցաւորին, որ արդէն զղջացել էր, որ արդէն ուղղվել էր։ Բայց ով է քննում մարդու սիրտը. Նա այնպիսի մի խորութեան մէջ թաղնված է, որ ամենասրատես դատաւորի աչքն անդամ այնտեղ թափանցել կարող չէ։

Իմ քնկերները նոյնպէս աքսորանքի դատապարտվեցան, բայց նրանք այնպէս տխուր չէին, օրպէս ես. նրանք դուրս գալուց յետոյ, ես յոյս ունէի, որ կարող եմ նրանց հանդիպել։ Բայց ինչ մեծ տարբերութիւն մ'ունեցաւ Եգիպտական գործոց մասին ֆրանքօ-գերմանական համաձայնութիւն մը դոյացնելու համար։

— Մարէնի թղթակիցն ի Գերլին կ'իմանայ թէ Գիզմարք իշխանն ընդառաջակ ծրագիր մը կը պատրաստէ Դերմանիոյ Սահմանադրութեան ամբողջական վերանոր ոնութեան մը համար։ Նախարարապետին ծրագիրը գլխաւորապէս 4 կէտեր կը պարունակէ։ 1. Խորհրդարանին ընտրական օրինաց բարեփոխումը, սեղմակ հիման մը վրայ։ 2. Քանի մը տարիներու համար արտօնեալ եւմատոյց մը խնդրել։ 3. Խորհրդարանի անդամոց համար պարտաւորիչ ընել Սահմանադրութեան հաւատարիմ մնալու երդումն, ընկերվարականները դուրս ձգելու համար։ 4. Պատերազմական տարեկան ծախսուց համար մեծայուն եւմատոյցի մը քուէարկումը։

ԻՏԱԼԻԱ

Թուրինի Արուեստահանդէսը բացուեցաւ ապրիլ 26 ին։ Քաղաքը գեղեցկապէս զարդարուած էր, և բացման հանդէսը շքեղութեամբ կատարեցաւ։ Ներկայ էին Իտալիոյ թագաւորը, թագուհին, նախարարք, և դեսպանք, մասնոյ ներկայացուցիչք և այլք։ Աօսթի դուքը բացման ճառ մ'արտասանեց, յորմէ գլխաւորաբար սա խօսքեր բուռն ծափահարութեամբ ընդունուեցան. «Կը ճանչնաք իտալական հին առածը թէ՝ Բէտէ-ոլին «էրն ապէն որին հեթ գիտէ Ը նը պրէ։ Այս խօսքը հանդիսաւոր կերպիւ կը հաստատուի աշխատութեան այս մեծ հանդիսին մէջ, որ կը հաստատէ Իտալիոյ սրնտեսական վերանորոգումն, իւր քաղաքական վերանորոգումն յետոյ, որ մեր մեծանուն հօր (Վիքտոր Էմմանուէլի) գործոց արդիւնքն է»։ Ապա արուեստահանդիսի մեծ սրահին մէջ 150 երգիչներու կողմէ դեղեցիկ նուագահանդէս մը տրուեցաւ։

—Հռոմի պոլսեկան լրագրին մէջ հրատարակեալ հրամանագիր մը 5 օրուան քարանթիւնա կը սահմանէ Հնդկաստանէն և Պրմանիայէն եկող բոլոր նաւուց համար, մինչեւ իսկ եթէ մարդոյ անցագիր ունենան։

—Ապրիլ 24 ին տեղի ունեցաւ աւելի զայրացած էին երեւում, քան թէ տրտում։

Շրջապատած զինուորներով, դատարանից կրկին տարան ինձ բանտը։ Երբ հասցրին բերդի դռանը, դեռ ներս չը մտած, իմ եռեւից մի ճիչ, մի ցաւալի աղաղակ բարձրացաւ. «Ես պէտք է տեսնեմ նրան... միթէ դուք գութ չունէք ... միթէ դուք Աստուած չունէք ... մարդիկ, ինչու էք ազելում ինձ ... ես պէտք է տեսնեմ նրան... թողէ՛ք, որ տեսնեմ նրան»...

Ես յետ նայեցայ։ Այդ խօսքերը լսվում էին մի աղջկայ բերանից, որ պատառոտած հագուստով, հերարձակ, այս կողմ և այն կողմ էր ընկնում, աշխատում էր պատառել դիւնորների շարքը և մօտենալ ինձ։ Պահապանները հրացանների սուրներով հեռացնում էին նրան, բայց նա դարձեալ առաջ էր մղվում։

Որքան և խռովութեան մէջ լինէի այն րոպէում, օրքան և իմ գլուխը և խելքը ինձ չէին պատկանում, այսուամենայնիւ, այն սրտաշարժ պատկերի մէջ ես ճանաչեցի Նէնէին։ Խե՛ղճ աղջիկ, օ՞րտեղից յայտնվեցաւ նա ...

Նրա աղաղակից դուրս եկաւ բանտապահը։

— Դարձեալ այն ցնորված աղջիկն է, ասաց նա և հրամայեց հեռացնել։

Երեւում էր, որ Նէնէն առաջին անդամը չէր, որ խնդրում էր՝ իրան թոյլ տան բանտը մտնելու։ Նրան արդէն ճանաչում էին։ Նա խիստ ողորմելի ձայնով պատասխանեց.

— Պարոն բանտապահ, ես ցնորված չեմ ... ի սէր Աստուծոյ, գթացէք իմ վրա, թոյլ տուէք, որ տեսնեմ նրան ...

— Ո՞ւմ տեսնես։

— Այն կալանաւորին, որ տանում են ..

— Դու ո՞վ ես։

—Ես նրա քարեկամն եմ. . . թողէք տեսնեմ նրան . . . մի՞թէ գութ չունէք . . . եթէ չը թողնէք, ես դատարանի մօտ կը դնամ. . . թագաւորի մօտ կը դնամ. . .

—Աւելի լաւ կը լինի, եթէ գրժատունը գնաս, հեղինութեամբ պատասխանեց բանտապահը և հրամայեց հեռացնել։

Նրա անդիմութիւնը աւելի վշտացրեց ինձ, քան իմ դատապարտութեան վճիռը, որ այնոր կարդացին դատարանում։ Ինձ ներս տարան, դռները փակվեցան իմ եռեւից, ես այլ ևս ոչինչ չը լսեցի...

Ամբողջ օրը խելագարի նման էի։ Ես բոլորովին մոռացել էի իմ թշուառ դրութիւնը, մոռացել էի, թէ ո՛րպիսի սարսափելի ապագայ էր սպասում ինձ, —ես միայն մտածում էի անբախտ Նէնէի մասին։ Միշտ իմ աչքերի առջեւն էր այն վրդովմունքով լի աղջիկը, տեսնում էի այն հերարձակ կոյսի վշտալի պատկերը, լսում էի նրա սգաւոր ձայնը ... Արեւը մտաւ, մութը պատեց, բանտի մէջ տիրում էր գիշերային խաւարը։ Այդ մթութեան մէջ դարձեալ տեսնում էի նրան լսում էի նրա ձայնը...

Առաջին անդամ ես զղացի շղթաներիս ծանրութիւնը, առաջին անդամ բանտը ներկայացաւ ինձ իր սոսկալի կերպարանքով։ Մինչեւ այնոր ինձ տանելի էր բոլորը։ Իսկ երբ տեսայ, թէ իմ պատճառով տանջվում է մի անմեղ հոգի, այն ժամանակ միայն հասկանալի եղաւ բոլոր զարհուրանքը իմ թշուառ դրութեան ..

Ամենքը թողեցին ինձ. իմ հաւատարիմ ընկերները ինձ մատնեցին. ես կորվեցայ լոյս աշխարհից... բայց նա ինձ չը թողեց... նա եկաւ իմ եռեւից. նա որոնում էր ինձ, երեկ, երկար որոնում էր, և գտաւ։ Բայց դատաբանտի մէջ, դատապարտեալների մը առջեւ դերեզմանի մէջ...

Այդ դերեզմանի շուրջը պտտվում էր նա, գիշերային մենաւոր ուրուականի պէս պտտվում էր նա, և խաւարի միջից մի մարդարէուհի մեռելահարցուկի նման կամենում էր դուրս կոչել իր սիրելին...,

Դա իրողութիւն էր, դա ցնորք չէր, ես լսում էի նրա ձայնը, նոյն սրտաշարժ, ողբալի ձայնը, որպէս լսել էի ցերեկով։ Գիշերը խաղաղ էր. մարդիկ քնած էին. գրասում ամեն ինչ գտնվում էր խորին լռութեան մէջ։ «Թողէք, տեսնեմ նրան ... այդ խօսքերը միայն հնչվում էին գիշերային լռութեան մէջ ...

Բանտի պահապան զինուորը, հրացանը ուսին դրած, չափաւոր քայլերով անցուդարձ էր անում իր պահականոցի մօտ։ Նա նոյնպէս լսում էր ողբալի ձայնը, և անհետաքրքրութեամբ ասում էր. «դա այն ցընորված աղջկայ ձայնն է» ...

Գիշերը ես անցուցի տենդային անհանգստութեան մէջ. ոչ քնած էի և ոչ արթուն։ Առաւօտեան, երբ արեգակի առաջին ճառագայթները ներս ցոլացին բանտի նեղ լուսամուտներից, և ինձ համար ծագեց ուրախութեան լոյսը։ Դուռը բացվեցաւ, խելագարի նման ներս վազեց Նէնէն։ Նրա առաջին խօսքերը կցկտուր էին և անհասկանալի։ Նա մօտեցաւ, գրկեց ինձ, և երկար մնաց իմ կուրծքի վրա անխօս։

ԲԱՑՈՒԻ
(Շարունակելի)

է ծրար մը, պարունակող 100,000 ֆիորինի արժէքովք, և նամակ մը, որով Քաղաքապետին կը թղթէր՝ այս գումարը գործածել իւր յարմար դատած մէկ բարեսիրական նպատակին ի Վիեննա։ Մը-բարին մէկ կար ուրիշ ինքնակ նամակ մը, որոյ մասին նուիրատուն փափաք կը յայտնէր որ 1890ին միայն բացուի, եթէ հակառակ հրման չարուի։ Քաղաքապետը քաղաքապետական խորհրդին ներկայացած է այս խորհրդաւոր ծրար, զոր զրկին անուն անծանօթ է։

ՌՈՒՍԻԱ

Ռուսական Վէրոմոսթի լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Կոմս Լորիս Մելիքոֆ ծանրակշիռ հիւանդ է։

— Բեղրատուրիի ռուս վաճառականք կը խորհին բաժանողական թերթ մը հրատարակել, որ Ռուսիոյ վաճառականութեան և արհեստագործութեան զարգացման պիտի նուիրուի։ և որովհետև վաճառականաց օրէնք պիտի լինի, կը գուշակուի թէ Ռուսիոյ ամէնէն ճոխ և լաւ խմբագրուած թերթը պիտի լինի այս։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Պ. ՕԶՈՒՌԻ ՀԵՑ

Այս առաւօտ, լրագրոյս Վարչական խորհրդոյ անդամներէն մին երկար տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Ռուսիոյ Դեսպանատան մէջ, խորհրդական Պ. Օզուրի հետ, կամ ոլիկոսական խնդրոյ վրայ։

«Սրէ-Եւ»ի Խմբագիրը վաղուց յայտնած լինելով դիտաւորութիւն թէ ինչու համար այս անգամ ռուս կառավարութիւնը կը պնդէ Պալատենիոյ գործադրման վրայ, մինչդեռ 1866ին և յառաջագոյն չէր պնդած, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Մատիէաս և Գէորգ Կաթողիկոսաց ընտրութեան միջոցին, ռուս կառավարութիւնը մասնաւոր համաձայնութիւն գոյացուցած էր Պ. Գալոյս Հայոց հետ Բայց Բեղրատուրիի կառավարութիւն, ամէն ընտրութեան առթիւ այսպիսի մասնաւոր կարգադրութիւններ ընելու անպատեհութիւնը տեսնելով, որոշից մեծարնոյ օրէնքի մը հետեւիլ։ Այսպիսի օրէնք մը արդէն կար Պալատենիոյ մէջ, ուստի այս անգամ Պալատենիոյ գործադրման վրայ կը պնդէ, այդ գործադրութիւնն օրինաւորութեան ճամբու մէջ մտցնելու համար։

«Մի՛ կարծէք թէ ռուս կառավարութիւն ինքնաբերաբար, կամ յատուկ քաղաքական դիտաւորմամբ մը կը պնդէ Պալատենիոյ ճշգիւ գործադրման վրայ։ Ընդհակառակն, Հայերն իրենք, Ռուսիոյ Հայերն են որ կը պահանջեն զայս։ Մինչ ես Բեղրատուրի էի, եկան երեւելի Հայեր, խնդիր խնդրելու որ Թուրքիոյ Հայոց կամոլիկական ընտրութեան մէջ գործած անիրաւութեանց վերջ տրուի, և Պալատենիան գործադրուի։ Դիտէք թէ կան Ռուսիոյ մէջ հայ գրագիրներ, պաշտօնատարներ, նախորդ նախարարներ իսկ, որոց կարծեաց Բեղրատուրի կառավարութիւնը մեծ կշռա կուտայ։ Ահա անոնց փափաքն է որ այս անգամ Պալատենիան գործադրենք։

«Կրնաք թէ Թուրքիոյ Հայք և Ռուսիոյ Հայք արէն հոմանշնած են։ Բայց մեք չենք տեսներ այսպիսի համաձայնութիւն մը, երբ Ռուսիոյ Հայք կը պահանջեն Պալատենիոյ գործադրումը։

«Բայց Պալատենիան միթէ հայկական օրէնք մը չէ։ Բայեր Ռուսիոյ Օրենսդիրքն, ուր պիտի տեսնէք թէ Պալատենիան առանձին դրուած է իբրեւ Հայոց օրէնք։ Հայեր չենած են Պալատենիան։ 1836 ին, երբ Պալատենիան շնուեցաւ, չկային այն խնդիրներ որք այժմ Հայոց մէջքը կը զրաւեցնեն։ Գաղափարներ չկին վերաբերեալ Ռուսիոյ։ Ուստի, Հայք ինչ որ խնդրեցին, ռուս կառավարութիւնը նոյնը տուաւ իրենց, և Պալատենիան Հայոց փափաքած կերպիւ խմբագրեցաւ։

«Ինչո՞ւ չեք ուզեր որ Պալատենիոյ հաստատման կատարումն ձեր Կաթողիկոսին ընտրութիւնը։ Մինչ մ'փափաքելի բան մը չէ որ ձեր և Ռուսիոյ Հայոց բոլոր Վիճակներուն Աւագերներն և պատուիրակներն հաստատեն յիշեալներն, և Կաթողիկոսական ընտրութիւնն արժանապատիւ հանդիսաւորութեամբ տեսի ունենայ հոն։ Մինչ այս գեղեցիկ և փառաւոր տեսարան մը չլինիր Հայոց համար, և միթէ մեծ ազդեցութիւն չունի՞ր։ Ինչպէս կը հաստատուի Հռոմի Պապին ընտրութիւնը։ Միթէ մէն մի երկրի կողմն առանձին կը կատարէ, թէ ոչ, Հռոմի իսկ երեսնալով, Կարդինալաց հանդիսաւոր ժողովը (Խոնսլէ) կը կազմեն։

«Մեք դիտութիւն չենք ըներ ձեր 45 Վիճակաց թիւոյ առատութեան վրայ։ Մինչդեռ Ռուսիոյ Հայք և Թուրքիոյ Հայք թիւով հաւասար են զրեթէ, և դուք երբորդի մեծամասնութիւն մը միայն ունիք, ձեր Վիճակաց փոքրութեամբ քուէից սուտար մեծամասնութիւն ստացած էք։ Թուրքիոյ Հայոց մէջ, 10 անդամէ բաղկացեալ ժանք մը Վիճակ մը կը համարուի և քուէ կուտայ, մինչդեռ Ռուսիոյ Հայոց մէջ, բիւրաւոր բնակիչներ կը կազմեն մի միակ Վիճակ։ Բայց մեք ձեր 45 Վիճակաց թիւը նուազեցնելու խնդիր չենք ըներ, որպէս զի տարաբաշխ կարծեաց առիթ չտանք մեր դիտմանց մասին։ Այս պարագայի մէջ, քանի որ դուք 45 Վիճակաց հոմանատ 90 ձայն ունիք, երբ ձեր պատուիրակներ Էջմիածին երթան, դարձեալ Թուրքիոյ Հայոց ընտրելոյն է որ Կաթողիկոս կը մնի, քանի որ քուէից ստուար առաւելութիւնը ձեր կողմ կը մնայ միշտ։

«Թէ ռուս կառավարութիւնը զէշ դիտաւորութիւն չունի Էջմիածնի վրայ, կրնաք հասկընալ խորհելով թէ Էջմիածին ռուսական իշխանութեան ներքեւ բարձրած է։ Պարսկիները բանի տեղ չէին դներ Էջմիածինը, զոր յայտնապէս կ'անարգէին իսկ, մինչդեռ ռուս կառավարութեան օրով կարգ և կանոն մտած են հոն։

«Ի վերջոյ, պէտք է դիտանք թէ Պալատենիոյ գործադրութիւնը ռուս կառավարութեան համար ինքնասիրութեան (ամուսէբօբ) ի խնդիր մ'է։

Սրէ-Եւէի Խմբագիրն երկարօրէն բացատրած լինելով թէ Պալատենիան այս մասին ընդունելով Թուրքիոյ Հայք իրենց Սահմանադրութիւնն և Պատրիարքական իշխանութիւնը բոլորովին խանգարած և և ամբարացուցած կը լինին։ Թէ քան Սահմանադրութեան, դատաւոր քուէները Գ. Պոլսոյ Ազգային ժողովն կը պատահեն։ Թէ Պատրիարքն, իբրեւ Էջմիածնի Հայրապետին փոխանորդն, իշխանութիւն ունի բոլոր Վիճակաց Աւագանորդներուն վրայ, մինչդեռ, Պալատենիոյ սրամադրութեամբ, Աւագանորդներն ուղղակի Էջմիածնայ հետ յարաբերութեան մէջ դնելով, Պատրիարքը սոսկական Աւագանորդի մը հաւասար կը լինի։ Թէ դատաւոր պատուիրակներու այսպէս խմբումին Էջմիածին երթալուն դէմ Օսմ. կառավարութիւնն եւս կրնայ արդելք յարուցանել իբրեւ հակառակ մեր հիմնական օրինաց և կանոնաց, որոց պահպանման վրայ պնդել քնականապէս Թուրքիոյ Հայոյ պարտքն է եւ, — Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Արդար պէտք է լինիլ։ Երբ դուք այսչափ կպնդէք ձեր օրինաց գործադրման վրայ, Ինչպէս ռուս կառավարութիւնը չպիտէ իւր օրինաց գործադրման վրայ։

«Ինչպէս անարդած կը լինինք Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին իշխանութիւնը, քանի որ նոր ինքս անձամբ յանձնած եմ իրեն Վիճակները զրկուելք բոլոր հրաւերագրերը։

«Ինչո՞ւ համար օսմ. կառավարութիւնը դիտաւորութիւն պիտի ունի Վիճակաց պատուիրակներուն Էջմիածին երթալուն դէմ, քանի որ մեք այդ պահանջումն ընելով քաղաքական դիտաւորմամբ չենք, և ընդհակառակն, բոլորովին յայտնի կերպով կ'ընենք ամէն ինչ։

«Ինչ դժուարութիւն կայ Վիճակաց պատուիրակներուն Էջմիածին երթալուն դէմ, քանի որ Աւագանորդք կարող են փոխանորդներ կարգել, և կարելի է քուէները նամակաւ հաղորդել, վերջապէս երբ ամէն դիւրութիւնք կան։»

Կ. Պոլսոյ Ազգ. ժողովոյն Թուրքիոյ դաւառաց ներկայացուցիչը ընելու առարկութեան, զոր ժողովով մ'ընդունեց, Պ. Օ. նու յատուկ պատասխան չտուաւ։

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը դիտել տուած լինելով թէ, քանի որ ռուս կառավարութիւնը Պալատենիոյ վրայ կը պնդէ միայն Ռուսիոյ Հայոց բաղձանքին գոհացում տալու համար, կը հետևի թէ, երբ Թուրքիոյ և Ռուսիոյ Հայք համանայնութիւն մը զոյացնեն, ռուս կառավարութիւնը հակառակութիւն չպիտի ընէ, Պ. Օզուրարուր պատասխան մը տուաւ, որոյ վրայ յատուկ ուշադրութիւն կը հրաւիրենք։

«Եթէ այդ տեսակ պարագայ մը պատահի, բնականաբար ռուս կառավարութիւնն այլ ևս չպնդեր, և բնաւ հակադրութիւն չըներ։ Ամեն ինչ կախում ունի Ս. Մինոյին և հոն տեղի ունեցածներէ ընտրական ժողովոյն ցոյց տալիք հնարամութիւնէն (դուբ)։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրն։ — «Ուրեմն, Պալատենիան կենաց վտանգ։»

Պ. Օզուր. — «Պալատենիան անփոփոխելի օրէնք չէ։ Միթէ պրէն վոփոխութիւն չէ կրած։ Հնդկահայոց պատանմամբ, անդամ մը փոփոխեցաւ։ «Վերջերս նորէն փոփոխութիւնք եղան։ «Եթէ հանդուցեալ Գէորգ Կաթողիկոս «պրպիկ խնդիրներով, պէտքերու թելադրեալով չդրաղեր, և իւր բոլոր խնամքն «Պալատենիայի վերաբերութեան նուիրէր, «այդ գործն ցարդ ի գլուխ հանուած կը լինէր։ Ինչ հարկ կայ ամէն անգամ Կաթողիկոսի ընտրութեան առթիւ Պալատենիոյ «դէմ ցոյցեր ընելու, և յուզում յառաջ «բերելու։ Պէտք է Պալատենիոյ վերաբերութեան և ընտրական եղանակի ուղղման գործն յանձնել նորընտիր Կաթողիկոսին, որպէս զի ընտրական եղանակի մասին ալ վերջնական կարգադրութեան մը յանգուի։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը հարցուցած լինելով թէ, եթէ Էջմիածին օսմ. հողին վրայ գտնուէր, միթէ ռուս կառավարութիւնն իւր հոգ հպատակաց նկատմամբ գործադրել պիտի տար թէ ոչ կառավարութեան ի գործ դրած ընտրական օրէնքը, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Հարկաւ, քանի որ ընտրական օրէնքն ա՛յն թէ մասնաւոր, այլ հայկական օրէնք մը եղած պիտի լինէր։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը փափաք յայտնած լինելով գիտնալու թէ արդեօք ռուս կառավարութիւնն իրեն յատուկ ընտրելի մը ունի՞, և թէ արդեօք Մատար Արբարան, ինչպէս կը խօսուի, իւր թեկնածո՞ն է, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Եւ ուզեցի Բեղրատուրէն կուգամ, և կրնամ բացորոշապէս հաստատել ձեզ թէ ռուս կառավարութիւնն ամենեին ընտրելի չունի կամոլիկոսութեան համար։ Իւր փոյթ փափաքն է գործադրել օրէնքը։ Ռուս կառավարութեան այս ուղղումն անչափ բաղդաւոր է, որ անոր վերայ բանակցելու անգամ հրահանգ չունինք։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը փափաքած լինելով խնամել թէ Ազգային ժողովոյ ընտրելեաց միջոց կամ միասին Կաթողիկոսութեան դէմ ռուս կառավարութիւնն առաջարկութիւն ունի՞, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Ինչպէս ուրիշ հարցման մը ի պատասխան յայտարարեցի, ռուս կառավարութիւնն ոչ յատուկ ընտրելի ունի, ոչ ալ որ և է ընտրելոյ դէմ առարկութիւն։ Ոչ բացառիկ հանկարծք, ոչ ալ հակակրանք կը տածէ Կաթողիկոսաց ընտրելեաց մասին։»

Մեր խմբագիրը Պ. Օզուրէն բաժնուելու, Հնդկահայութիւն յայտնելով այն քաղաքավարական ընդունելութեան համար զոր գտած էր, և այն տեղեկութեանց համար զոր Պ. խորհրդականը բարեհաճած էր հաղորդել։

Ակնոյ Ազգն գեւորգեանցէն հայկին մը իւր նոխատի սրդեկին հետ Բարբերդ տարուեր է թէ մահմետական կրօնքը ընդունած է։ Ակնոյ Դեր. Առաջնորդը տեսնելով, որ կրօնափոխութեան վերաբերեալ օրէնքն ի գործ դրուած չէ, Ակնոյ կառավարութեան միջոցաւ պահանջեր է որ կինն ու որդին Ակն բերուին։ Իսկ Բարբերդի ընդհանուր դատախազն ա-

---

ռարկելով թէ անհատական գաղտնի խնամութիւնը բոլորովին խանգարած և և ավարացուցած կը լինին։ Թէ քան Սահմանադրութեան, դատաւոր քուէները Գ. Պոլսոյ Ազգային ժողովոյն կը պատահեն։ Թէ Պատրիարքն, իբրեւ Էջմիածնի Հայրապետին փոխանորդն, իշխանութիւն ունի բոլոր Վիճակաց Աւագանորդներուն վրայ, մինչդեռ, Պալատենիոյ սրամադրութեամբ, Աւագանորդներն ուղղակի Էջմիածնայ հետ յարաբերութեան մէջ դնելով, Պատրիարքը սոսկական Աւագանորդի մը հաւասար կը լինի։ Թէ դատաւոր պատուիրակներու այսպէս խմբումին Էջմիածին երթալուն դէմ Օսմ. կառավարութիւնն եւս կրնայ արդելք յարուցանել իբրեւ հակառակ մեր հիմնական օրինաց և կանոնաց, որոց պահպանման վրայ պնդել քնականապէս Թուրքիոյ Հայոյ պարտքն է եւ, — Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Արդար պէտք է լինիլ։ Երբ դուք այսչափ կպնդէք ձեր օրինաց գործադրման վրայ, Ինչպէս ռուս կառավարութիւնը չպիտէ իւր օրինաց գործադրման վրայ։

«Ինչպէս անարդած կը լինինք Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին իշխանութիւնը, քանի որ ես ինքս անձամբ յանձնած եմ իրեն Վիճակները զրկուելք բոլոր հրաւերագրերը։

«Ինչո՞ւ համար օսմ. կառավարութիւնը դիտաւորութիւն պիտի ունի Վիճակաց պատուիրակներուն Էջմիածին երթալուն դէմ, քանի որ մեք այդ պահանջումն ընելով քաղաքական դիտաւորմամբ չենք, և ընդհակառակն, բոլորովին յայտնի կերպով կ'ընենք ամէն ինչ։

«Ինչ դժուարութիւն կայ Վիճակաց պատուիրակներուն Էջմիածին երթալուն դէմ, քանի որ Աւագանորդք կարող են փոխանորդներ կարգել, և կարելի է քուէները նամակաւ հաղորդել, վերջապէս երբ ամէն դիւրութիւնք կան։»

Կ. Պոլսոյ Ազգ. ժողովոյն Թուրքիոյ դաւառաց ներկայացուցիչը ընելու առարկութեան, զոր ժողովով մ'ընդունեց, Պ. Օ. նու յատուկ պատասխան չտուաւ։

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը դիտել տուած լինելով թէ, քանի որ ռուս կառավարութիւնը Պալատենիոյ վրայ կը պնդէ միայն Ռուսիոյ Հայոց բաղձանքին գոհացում տալու համար, կը հետևի թէ, երբ Թուրքիոյ և Ռուսիոյ Հայք համանայնութիւն մը զոյացնեն, ռուս կառավարութիւնը հակառակութիւն չպիտի ընէ, Պ. Օզուր պատասխանեց մը տուաւ, որոյ վրայ յատուկ ուշադրութիւն կը հրաւիրենք։

«Եթէ այդ տեսակ պարագայ մը պատահի, բնականաբար ռուս կառավարութիւնն այլ ևս չպնդեր, և բնաւ հակադրութիւն չըներ։ Ամեն ինչ կախում ունի Ս. Մինոյին և հոն տեղի ունեցածներէ ընտրական ժողովոյն ցոյց տալիք հնարամութիւնէն (դուբ)։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրն։ — «Ուրեմն, Պալատենիան կենաց վտանգ։»

Պ. Օզուր. — «Պալատենիան անփոփոխելի օրէնք չէ։ Միթէ պրէն վոփոխութիւն չէ կրած։ Հնդկահայոց պատանմամբ, անդամ մը փոփոխեցաւ։ «Վերջերս նորէն փոփոխութիւնք եղան։ «Եթէ հանդուցեալ Գէորգ Կաթողիկոս «պրպիկ խնդիրներով, պէտքերու թելադրեալով չդրաղեր, և իւր բոլոր խնամքն «Պալատենիայի վերաբերութեան նուիրէր, «այդ գործն ցարդ ի գլուխ հանուած կը լինէր։ Ինչ հարկ կայ ամէն անգամ Կաթողիկոսի ընտրութեան առթիւ Պալատենիոյ «դէմ ցոյցեր ընելու, և յուզում յառաջ «բերելու։ Պէտք է Պալատենիոյ վերաբերութիւն և ընտրական եղանակի ուղղման գործն յանձնել նորընտիր Կաթողիկոսին, որպէս զի ընտրական եղանակի մասին ալ վերջնական կարգադրութեան մը յանգուի։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը հարցուցած լինելով թէ, եթէ Էջմիածին օսմ. հողին վրայ գտնուէր, միթէ ռուս կառավարութիւնն իւր հոգ հպատակաց նկատմամբ գործադրել պիտի տար թէ ոչ կառավարութեան ի գործ դրած ընտրական օրէնքը, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Հարկաւ, քանի որ ընտրական օրէնքն ա՛յն թէ մասնաւոր, այլ հայկական օրէնք մը եղած պիտի լինէր։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը փափաք յայտնած լինելով գիտնալու թէ արդեօք ռուս կառավարութիւնն իրեն յատուկ ընտրելի մը ունի՞, և թէ արդեօք Մատար Արբարան, ինչպէս կը խօսուի, իւր թեկնածո՞ն է, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Եւ ուզեցի Բեղրատուրէն կուգամ, և կրնամ բացորոշապէս հաստատել ձեզ թէ ռուս կառավարութիւնն ամենեին ընտրելի չունի կամոլիկոսութեան համար։ Իւր փոյթ փափաքն է գործադրել օրէնքը։ Ռուս կառավարութեան այս ուղղումն այնչափ բաղդաւոր է, որ անոր վերայ բանակցելու անգամ հրահանգ չունինք։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը փափաքած լինելով խնամել թէ Ազգային ժողովոյ ընտրելեաց միջոց կամ միասին Կաթողիկոսութեան դէմ ռուս կառավարութիւնն առաջարկութիւն ունի՞, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Ինչպէս ուրիշ հարցման մի ի պատասխան յայտարարեցի, ռուս կառավարութիւնն ոչ յատուկ ընտրելի ունի, ոչ ալ որ և է ընտրելոյ դէմ առարկութիւն։ Ոչ բացառիկ հանկարծք, ոչ ալ հակակրանք կը տածէ Կաթողիկոսաց ընտրելեաց մասին։»

Մեր խմբագիրը Պ. Օզուրէն բաժնուելու, Ընդհանուր քաղաքավարութիւն յայտնելով այն քաղաքավարական ընդունելութեան համար զոր գտած էր, և այն տեղեկութեանց համար զոր Պ. խորհրդականը բարեհաճած էր հաղորդել։

Խաչբէն Էֆէնդի, Կաթողիկոսական խնդրոյն պատմութիւնն ընելու համար իւր հրատարակած յօդուածոց շարքին մէջ, կ'ըսէ իւր երկրի թուով թէ։ «Պատրիարք Ներսէս Արբարան պաշտօնապէս Բ. Դրան ուշադրութիւն հրաւիրեց ռուս կառավարութեան ընդդէմ վրայ, և այն առնուզդակի մերժման վրայ, որով Ռուսիա Թուրքիոյ Հայերը կ'արգիլէ իրենց գլխաւոր Պահանջատեղին ընտրութեան օրինաւորապէս մասնակցելէ։ Կը կարծուի թէ Գ. Սուլթանին կառավարութիւնը պիտի միջամտէ ի նպաստ իւր (Հայ) հպատակաց։»

Էֆէնդիին յօդուածագրին այս հրատարակութեան նկատմամբ մեր տեղեկութիւնք՝ պիտի հրատարակեցինք, տա է թէ, քան զանձնէն Ամէն բերուին։ Իսկ Բարբերդի ընդհանուր դատախազն ա-

---

ռարկելով թէ անհատական գաղտնի խնամութիւնը բոլորովին խանգարած և և ավարացուցած կը լինին։ Թէ քան Սահմանադրութեան, դատաւոր քուէները Գ. Պոլսոյ Ազգային ժողովոյն կը պատահեն։ Թէ Պատրիարքն, իբրեւ Էջմիածնի Հայրապետին փոխանորդն, իշխանութիւն ունի բոլոր Վիճակաց Աւագանորդներուն վրայ, մինչդեռ, Պալատենիոյ սրամադրութեամբ, Աւագանորդներն ուղղակի Էջմիածնայ հետ յարաբերութեան մէջ դնելով, Պատրիարքը սոսկական Աւագանորդի մը հաւասար կը լինի։ Թէ դատաւոր պատուիրակներու այսպէս խմբումին Էջմիածին երթալուն դէմ Օսմ. կառավարութիւնն եւս կրնայ արդելք յարուցանել իբրեւ հակառակ մեր հիմնական օրինաց և կանոնաց, որոց պահպանման վրայ պնդել քնականապէս Թուրքիոյ Հայոյ պարտքն է եւ, — Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Արդար պէտք է լինիլ։ Երբ դուք այսչափ կպնդէք ձեր օրինաց գործադրման վրայ, Ինչպէս ռուս կառավարութիւնը չպիտէ իւր օրինաց գործադրման վրայ։

«Ինչպէս անարդած կը լինինք Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին իշխանութիւնը, քանի որ ես ինքս անձամբ յանձնած եմ իրեն Վիճակները զրկուելք բոլոր հրաւերագրերը։

«Ինչո՞ւ համար օսմ. կառավարութիւնը դիտաւորութիւն պիտի ունի Վիճակաց պատուիրակներուն Էջմիածին երթալուն դէմ, քանի որ մեք այդ պահանջումն ընելով քաղաքական դիտաւորմամբ չենք, և ընդհակառակն, բոլորովին յայտնի կերպով կ'ընենք ամէն ինչ։

«Ինչ դժուարութիւն կայ Վիճակաց պատուիրակներուն Էջմիածին երթալուն դէմ, քանի որ Աւագանորդք կարող են փոխանորդներ կարգել, և կարելի է քուէները նամակաւ հաղորդել, վերջապէս երբ ամէն դիւրութիւնք կան։»

Կ. Պոլսոյ Ազգ. ժողովոյն Թուրքիոյ դաւառաց ներկայացուցիչը ընելու առարկութեան, զոր ժողովով մ'ընդունեց, Պ. Օ. նու յատուկ պատասխան չտուաւ։

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը դիտել տուած լինելով թէ, քանի որ ռուս կառավարութիւնը Պալատենիոյ վրայ կը պնդէ միայն Ռուսիոյ Հայոց բաղձանքին գոհացում տալու համար, կը հետևի թէ, երբ Թուրքիոյ և Ռուսիոյ Հայք համանայնութիւն մը զոյացնեն, ռուս կառավարութիւնը հակառակութիւն չպիտի ընէ, Պ. Օզուր պատասխանեց մը տուաւ, որոյ վրայ յատուկ ուշադրութիւն կը հրաւիրենք։

«Եթէ այդ տեսակ պարագայ մը պատահի, բնականաբար ռուս կառավարութիւնն այլ ևս չպնդեր, և բնաւ հակադրութիւն չըներ։ Ամեն ինչ կախում ունի Ս. Մինոյին և հոն տեղի ունեցածներէ ընտրական ժողովոյն ցոյց տալիք հնարամութիւնէն (դուբ)։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրն։ — «Ուրեմն, Պալատենիան կենաց վտանգ։»

Պ. Օզուր. — «Պալատենիան անփոփոխելի օրէնք չէ։ Միթէ պրէն վոփոխութիւն չէ կրած։ Հնդկահայոց պատանմամբ, անդամ մը փոփոխեցաւ։ «Վերջերս նորէն փոփոխութիւնք եղան։ «Եթէ հանդուցեալ Գէորգ Կաթողիկոս «պրպիկ խնդիրներով, պէտքերու թելադրեալով չդրաղեր, և իւր բոլոր խնամքն «Պալատենիայի վերաբերութեան նուիրէր, «այդ գործն ցարդ ի գլուխ հանուած կը լինէր։ Ինչ հարկ կայ ամէն անգամ Կաթողիկոսի ընտրութեան առթիւ Պալատենիոյ «դէմ ցոյցեր ընելու, և յուզում յառաջ «բերելու։ Պէտք է Պալատենիոյ վերաբերութիւն և ընտրական եղանակի ուղղման գործն յանձնել նորընտիր Կաթողիկոսին, որպէս զի ընտրական եղանակի մասին ալ վերջնական կարգադրութեան մը յանգուի։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը հարցուցած լինելով թէ, եթէ Էջմիածին օսմ. հողին վրայ գտնուէր, միթէ ռուս կառավարութիւնն իւր հոգ հպատակաց նկատմամբ գործադրել պիտի տար թէ ոչ կառավարութեան ի գործ դրած ընտրական օրէնքը, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Հարկաւ, քանի որ ընտրական օրէնքն ա՛յն թէ մասնաւոր, այլ հայկական օրէնք մը եղած պիտի լինէր։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը փափաք յայտնած լինելով գիտնալու թէ արդեօք ռուս կառավարութիւնն իրեն յատուկ ընտրելի մը ունի՞, և թէ արդեօք Մատար Արբարան, ինչպէս կը խօսուի, իւր թեկնածո՞ն է, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Եւ ուզեցի Բեղրատուրէն կուգամ, և կրնամ բացորոշապէս հաստատել ձեզ թէ ռուս կառավարութիւնն ամենեին ընտրելի չունի կամոլիկոսութեան համար։ Իւր փոյթ փափաքն է գործադրել օրէնքը։ Ռուս կառավարութեան այս ուղղումն այնչափ բաղդաւոր է, որ անոր վերայ բանակցելու անգամ հրահանգ չունինք։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը փափաքած լինելով խնամել թէ Ազգային ժողովոյ ընտրելեաց միջոց կամ միասին Կաթողիկոսութեան դէմ ռուս կառավարութիւնն առաջարկութիւն ունի՞, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Ինչպէս ուրիշ հարցման մի ի պատասխան յայտարարեցի, ռուս կառավարութիւնն ոչ յատուկ ընտրելի ունի, ոչ ալ որ և է ընտրելոյ դէմ առարկութիւն։ Ոչ բացառիկ հանկարծք, ոչ ալ հակակրանք կը տածէ Կաթողիկոսաց ընտրելեաց մասին։»

Մեր խմբագիրը Պ. Օզուրէն բաժնուելու, Ընդհանուր քաղաքավարութիւն յայտնելով այն քաղաքավարական ընդունելութեան համար զոր գտած էր, և այն տեղեկութեանց համար զոր Պ. խորհրդականը բարեհաճած էր հաղորդել։

Ակնոյ Ազգն գեւորգեանցէն հայկին մը իւր նոխատի սրդեկին հետ Բարբերդ տարուեր է թէ մահմետական կրօնքը ընդունած է։ Ակնոյ Դեր. Առաջնորդը տեսնելով, որ կրօնափոխութեան վերաբերեալ օրէնքն ի գործ դրուած չէ, Ակնոյ կառավարութեան միջոցաւ պահանջեր է որ կինն ու որդին Ակն բերուին։ Իսկ Բարբերդի ընդհանուր դատախազն ա-

---

ռարկելով թէ անհատական գաղտնի խնամութիւնը բոլորովին խանգարած և և ավարացուցած կը լինին։ Թէ քան Սահմանադրութեան, դատաւոր քուէները Գ. Պոլսոյ Ազգային ժողովոյն կը պատահեն։ Թէ Պատրիարքն, իբրեւ Էջմիածնի Հայրապետին փոխանորդն, իշխանութիւն ունի բոլոր Վիճակաց Աւագանորդներուն վրայ, մինչդեռ, Պալատենիոյ սրամադրութեամբ, Աւագանորդներն ուղղակի Էջմիածնայ հետ յարաբերութեան մէջ դնելով, Պատրիարքը սոսկական Աւագանորդի մը հաւասար կը լինի։ Թէ դատաւոր պատուիրակներու այսպէս խմբումին Էջմիածին երթալուն դէմ Օսմ. կառավարութիւնն եւս կրնայ արդելք յարուցանել իբրեւ հակառակ մեր հիմնական օրինաց և կանոնաց, որոց պահպանման վրայ պնդել քնականապէս Թուրքիոյ Հայոյ պարտքն է եւ, — Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Արդար պէտք է լինիլ։ Երբ դուք այսչափ կպնդէք ձեր օրինաց գործադրման վրայ, Ինչպէս ռուս կառավարութիւնը չպիտէ իւր օրինաց գործադրման վրայ։

«Ինչպէս անարդած կը լինինք Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին իշխանութիւնը, քանի որ ես ինքս անձամբ յանձնած եմ իրեն Վիճակները զրկուելք բոլոր հրաւերագրերը։

«Ինչո՞ւ համար օսմ. կառավարութիւնը դիտաւորութիւն պիտի ունի Վիճակաց պատուիրակներուն Էջմիածին երթալուն դէմ, քանի որ մեք այդ պահանջումն ընելով քաղաքական դիտաւորմամբ չենք, և ընդհակառակն, բոլորովին յայտնի կերպով կ'ընենք ամէն ինչ։

«Ինչ դժուարութիւն կայ Վիճակաց պատուիրակներուն Էջմիածին երթալուն դէմ, քանի որ Աւագանորդք կարող են փոխանորդներ կարգել, և կարելի է քուէները նամակաւ հաղորդել, վերջապէս երբ ամէն դիւրութիւնք կան։»

Կ. Պոլսոյ Ազգ. ժողովոյն Թուրքիոյ դաւառաց ներկայացուցիչը ընելու առարկութեան, զոր ժողովով մ'ընդունեց, Պ. Օ. նու յատուկ պատասխան չտուաւ։

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը դիտել տուած լինելով թէ, քանի որ ռուս կառավարութիւնը Պալատենիոյ վրայ կը պնդէ միայն Ռուսիոյ Հայոց բաղձանքին գոհացում տալու համար, կը հետևի թէ, երբ Թուրքիոյ և Ռուսիոյ Հայք համանայնութիւն մը զոյացնեն, ռուս կառավարութիւնը հակառակութիւն չպիտի ընէ, Պ. Օզուր պատասխանեց մը տուաւ, որոյ վրայ յատուկ ուշադրութիւն կը հրաւիրենք։

«Եթէ այդ տեսակ պարագայ մը պատահի, բնականաբար ռուս կառավարութիւնն այլ ևս չպնդեր, և բնաւ հակադրութիւն չըներ։ Ամեն ինչ կախում ունի Ս. Մինոյին և հոն տեղի ունեցածներէ ընտրական ժողովոյն ցոյց տալիք հնարամութիւնէն (դուբ)։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրն։ — «Ուրեմն, Պալատենիան կենաց վտանգ։»

Պ. Օզուր. — «Պալատենիան անփոփոխելի օրէնք չէ։ Միթէ պրէն վոփոխութիւն չէ կրած։ Հնդկահայոց պատանմամբ, անդամ մը փոփոխեցաւ։ «Վերջերս նորէն փոփոխութիւնք եղան։ «Եթէ հանդուցեալ Գէորգ Կաթողիկոս «պրպիկ խնդիրներով, պէտքերու թելադրեալով չդրաղեր, և իւր բոլոր խնամքն «Պալատենիայի վերաբերութեան նուիրէր, «այդ գործն ցարդ ի գլուխ հանուած կը լինէր։ Ինչ հարկ կայ ամէն անգամ Կաթողիկոսի ընտրութեան առթիւ Պալատենիոյ «դէմ ցոյցեր ընելու, և յուզում յառաջ «բերելու։ Պէտք է Պալատենիոյ վերաբերութիւն և ընտրական եղանակի ուղղման գործն յանձնել նորընտիր Կաթողիկոսին, որպէս զի ընտրական եղանակի մասին ալ վերջնական կարգադրութեան մը յանգուի։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը հարցուցած լինելով թէ, եթէ Էջմիածին օսմ. հողին վրայ գտնուէր, միթէ ռուս կառավարութիւնն իւր հոգ հպատակաց նկատմամբ գործադրել պիտի տար թէ ոչ կառավարութեան ի գործ դրած ընտրական օրէնքը, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Հարկաւ, քանի որ ընտրական օրէնքն ա՛յն թէ մասնաւոր, այլ հայկական օրէնք մը եղած պիտի լինէր։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը փափաք յայտնած լինելով գիտնալու թէ արդեօք ռուս կառավարութիւնն իրեն յատուկ ընտրելի մը ունի՞, և թէ արդեօք Մատար Արբարան, ինչպէս կը խօսուի, իւր թեկնածո՞ն է, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Եւ ուզեցի Բեղրատուրէն կուգամ, և կրնամ բացորոշապէս հաստատել ձեզ թէ ռուս կառավարութիւնն ամենեին ընտրելի չունի կամոլիկոսութեան համար։ Իւր փոյթ փափաքն է գործադրել օրէնքը։ Ռուս կառավարութեան այս ուղղումն այնչափ բաղդաւոր է, որ անոր վերայ բանակցելու անգամ հրահանգ չունինք։»

Սրէ-Եւէի Խմբագիրը փափաքած լինելով խնամել թէ Ազգային ժողովոյ ընտրելեաց միջոց կամ միասին Կաթողիկոսութեան դէմ ռուս կառավարութիւնն առաջարկութիւն ունի՞, Պ. Օզուր պատասխանեց։

«Ինչպէս ուրիշ հարցման մի ի պատասխան յայտարարեցի, ռուս կառավարութիւն

ՄԵՏԵՈՐՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ Ի ԵՐԵՒԱՆ

2 Մայիս (Ն. Տ.)

		Ժ.	Վ.
Մթնոլորտի արեւակաս (Առաւելագոյն)		4	53
Մուտք « «		6	56
Կէս օր (Միջին ժամով)	11	56	43
Կէս օր (Ցամ ըստ սահմանի)		4	57
Մթնոլորտի լուսին (Առաւելագոյն)	Ա.	11	38
Մուտք « «	Ա.	12	40

Երեւումն լուսնի Մ. Լ. 2 Մայիս

Աւուրց ընթացքը 8 ի

	Հարիւրամեայ
Ցանրաչափ (Մոլու երես)	756. 6
Ջերմաչափ	9. 3
Նուազագոյն աստիճան	7. 3
Բարձրագոյն «	14. 2
Խոնաւութիւն 0/0	85.
Բարձրութիւն անձրեւի 24 ժամու միջոցին. Հալոյթոյգ աւելեր	0

Ուղղութիւն հողմոց, հիւսիս. յարեւակայ։

ՄԱՅԻՍ 1 ԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ցանրաչափն անշարժ կը մնայ Միջերկրականի վրայ ուր հոմն հիւսիսային արեւմտեան չափաւոր կը փչէ. հանդարտ օդ Ադրիատիկի և Արշիպելագոսի վրայ. հիւսիսային հողմ տիրար է ի Տարտանել և Յունաց։ Բարեխառնութիւնն է 10 աստիճան ի Վիէննա, 9 ի Բարիզ, 8 Յունաստան և 2 ի Բեռլին։

ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԴԱՒՍ ԶՅՈՒՇԱՐԱՆԸՔ

(Տե՛ս «Արեւելք» Բ՝ 83)

(Լուսնոյ Բ՝)

Բ.

Լսելեաց զգայարանք որո՞նք են մեր կրած ազդեցութիւնք, և ամենէն առաջ՝ ի՞նչ է լսել։

Լսել՝ ականջով հասու ըլլալ է կամ ընդունել՝ բայց ի՞նչ. կան բաներ որ առանց ականջի կրնանք լսել։ Պեթովէն կենաց մեկ մեծ մասը խլութեան անցնելով՝ ականջով բան մը չէր իմանար։ Իւր ամենէն նշանաւոր գործերը շարադրած է՝ առանց կարենալ վերահաս ըլլալու զոյս բերանացի կատարուելու եղանակին։ Աբսեն թէ դաշնակի մը քով կանգուն կը կենար, դաւաղան մը ձեռքը, մէկ կողմը նուագարանին կոթնցուցած, և միւսը ականջներուն։ այսպիսով եղած ձայները կրնար լսել։ Զայնից ազդեցութեան հասու ըլլալու ուրեմն գործարան մի միայն ականջը չէ. ապա ուրեմն ի՞նչ է այդ ազդեցութեան իսկական բնութիւնը որուն միջոցով՝ սովորաբար իւր առեն զգայարանքները անաղարտ վայելող անձի մը համար՝ ականջն է, բայց ուրիշներուն համար կրնայ տարբերիլ թէև անկատար կերպիւ։ Պիտի պատասխանենք ճշգման աստիճանին փոփոխութեան ազդեցութիւնն է։

Երբ ծանրաչափը կը բարձրանայ, ականջի թմբուկի վրայի ճնշումը կաւելնայ. երբ կիջնէ՝ ճնշումն կը նուազի։ Ենթադրենք ուրեմն որ յանկարծական կերպիւ օդին ճնշումը յաւելնայ կամ նուազի. քաղաքի վայրկենի մէջ օրինակի համար, ենթադրենք որ այդ կարճ միջոցին մէջ չատ մը հաղարորդ ամեղը իսկոյն բարձրանայ ծանրաչափը նոյն երագութեամբ վերջապէս ինչելու համար, այդ փոփոխութիւնը պիտի կարենանք զգալ։ Ա՛յ. բայց թէ որ ծանրաչափը կէս վայրկենի մէջ 5 էն 10 հարիւրորդ ամեղը բարձրանալու ըլլար, չատ մը մարդիկ պիտի կարենային զայդ զգալ։ Ուրիշ կողմանէ միայն սեւականաբար չէ որ զայս կը հաստատենք, այլ դիտողութիւնը գործնականաբար ալ կը հաստատէ։ Նոքա որ ծովասուզակ զանգակաձև մեքենային մէջ մտնելով ջուրին ներքև կիջնին, մի և նոյն զգացում կունենան՝ ինչ որ անձանօթ պատճառաւ մը ծանրաչափը յանկարծ 10–15 հարիւրորդամեղը աստիճան բարձրանալ ըլլար։ Ապա ուրեմն ծանրաչափական ճնշման ըմբռնումը կունենանք. բայց մեր լսողութեան գործարանը այնչափ փափուկ չէ որ կարենայ ծանրաչափին բարձրագոյն և ստորնագոյն փոփոխութեան աստիճանը մեզի զգալի ընել։ Բարձր դիրքով տեղուանք բնակողը և ծովափնեայ բնակիչը ծանրաչափի ճնշման զգածուելու տեսակէտով իրարմէ չատ տարբեր զգացումներ չեն ունենար. լերան օդը դաշտագետնի օդէն այնու կը զանազանի որ աւելի ցուրտ է, չոր է, թեթեւ է, և կը հարազրէ դեղեղ աւելի ստէպ ստէպ ընչաւութեան՝ թոքերուն պէտք եղած թթուածինը տալու համար, այդ բնական դիւրահասկանալի իրողութիւն մ'է։ Թոքերը իրենց ծծած սպառած թթուածինին հաւասարամ կը զործեն։ Եթէ օդին խտութիւնը մէկ երրորդ մասով նուազելու ըլլայ՝ պէտք է միանգամ եւ մէկ երրորդ չափով աւելի շուտ ընել՝ արեան մի և նոյն թթուածինի տրամադրութիւնը յաւաղ բերելու համար. այս տեսակէտով լեռները բնաբանական յատուկ ազդեցութիւն մը ունին մարդ կային էակին վրայ։

Բայց կը տեսնեմ որ նեթեթս կը շեղիմ մենք ճնշողութեան փոփոխութիւնները կը բաղդատէինք եկած ձայնին ճնշմանց հետ։ Երբ վերոյիշեալ ջրասուզակ մեքենայիւ ծովուն մէջ իջնելու ըլլանք, ձեռքը մթնոլորտի ճնշողութեան փոփոխութիւնները չ'զգար, ուրիշ կերպով մեր զգայարութիւնը կը յայտնուի։ Մեր ականջի թմբուկին կոնակը օդով լցուած փոքրիկ խոռոչ մը կայ։ Մէկ կողմին վրայ քան ի միւսն աւելի ուժով ճնշումը՝ անարտրժ և ցաւալի զգացումը կարդէ որն որ կարող է մինչև յանկարծական սարսիչման պատճառ։ Թմբուկի թաղանթին բեկումն պատճառել։

Այդ ցաւալին զգացումը որպէսզի հասանելի համար, բաւական է կարճը պաքցամամի կորը մը ծռել, որով որ «դը կարող կըլլայ ներս մտնել. հակառակ ուղղութեամբ ճնշումը կսկսի տեղի ունենալ այդ թաղանթին վրայ՝ արտաքին ճնշման հակակշիռ դալով և ցաւը կարգելու։ Ինչպէս որ ըսի, չատ ուժգոյ ճնշումը այդպիսի փոփոխի գործարանի մը վրայ, չատ ցաւալի և երբեմն վտանգաւոր իսկ կըլլայ, բայց ցոյց տուած միջոցս ընդհանրապէս միակ դարման է։

Դառնանք հիմա խնդրոյն։ Լսած ժամանակնիս ինչ կզգանք. ականջի թմբուկին վրայ ճնշման յեղակարծ փոփոխութիւնները կրգանք ճնշումը մը որ սակաւաւել է ժամանակամիջոցի մէջ տեղի կունենայ և չատ մեզմիկ զգուութեամբ որ ա՛և է վնաս և բեկում չի պատճառեր. բայց բաւական է որոշ և յստակ զգացում մը հարարդել լսողական ջղին։ Պարտաւորեալ եմ արագութեամբ և համառօտիւ անցնիլ այս նիւթիս վրայէն, վասն զի թէև մանրամասնութիւնները չատ հետաքրքրական են, բայց ընդ երկար ժամանդանա լինել դիս կ'ստիպեն։ Լսողական ջղերը ուսումնասիրել սկսելը՝ մեր բանախօսութեան սահմանէն անդին անցնիլ ըսել է, ալեաք է չատանամ բնագիտութեան հետ յարաբերութիւն ունեցած մասամբ, զորն որ Պիզիոլոգիք բնական իմաստասիրութիւն կը կոչեն։

Բնագիտութիւնը նիւթեղենաց ուսումն է, որոնց կենդանական մասը պէտք է մէկդի թողուիք, և սակայն զգայարանաց մը այ ճառած ժամանակիս՝ իւր գործիք ըմբռնման փոքր ի չատ պէտք է դնա վերայ ալ խօսինք։ Անոնցմով է որ հողին բանաւորեալ իր ամբոխին մէջ՝ արտաքին երեւութից ճանաչողութիւնը կատանայ։ Բնաբանին համար զգայարանաց գործիքները խոշորացոյցի դերը կը կատարեն, և սակայն ձեռքն և աչքերը իրեն համար թանկագին օգնականներ են, ատենցմով է որ օրվամբ դիմաբանելի և կը գնահատէ այն ամէն առարկաները որ իրեն ուսումնասիրելու նիւթ կը մատակարարեն։

Իսկ արդ այս ներքին լսելու, ձայն առնելու գործողութեան՝ արտաքին պատճառը որ՞ն է — օդային ճնշման փոփոխութիւն մը. կարծենք պատասխանած ըլլալ այս հարցման՝ ըսելով թէ ձայնը կայ երբ իւր ձայն կը լսենք զայն. և սակայն այդպէս չէ։ Ո և է ճնշման յանկարծական փոփոխութիւն որ կրնայ ըլլալ իւր հնչիւնն՝ պէտք է սահմանուիլ կամ կոչուիլ ձայն։ Չեռքիս վրայ կը բախեմ, ահաւասիկ ձայն մը, տարակոյս չի վերցներ, ոչ ոք պիտի երթայ հարցնելու թէ այդ ձայն մ'է թէ չէ. քանի որ կը լսես ձայն մ'է, եթէ չես լսեր՝ ձայն մը չէ. այս միայն կրնամ ըսել ձայնը սահմանելու համար. եթէ ականջով կարենայինք հասու ըլլալ օրուան մէջ մէկ հաղարորդ ամեղը ծանրաչափի աստիճանի բարձրութեան, այդ փոփոխութիւնը՝ ձայն մը պիտի ըլլար։ Բայց ականջիս այնքան դիւրազգած չըլլալուն համար, չենք կրնար ըսել թէ այդ փոփոխութիւնը ձայն մ'է։ Եթէ ճնշման տարբերութիւնը յանկարծական և բուռն կերպիւ պատահէր, եթէ օրինակի համար ծանրաչափը մէկ հազարորդ ամեղրի փոփոխութիւն մը կրէր մանրերկրորդի մէկ հազարերորդի մէջ, կը լսենք զայդ. որովհետեւ ծանրաչափին այդ յանկարծական բարձրանալը՝ երկու ձեռաց իրարու բախման նման ձայն մը պիտի արտադրէր։

Ի՞նչ տարբերութիւն կայ ձայնական երեւոյթի և երաժշտական հնչիւնի մէջ։ Երաժշտական հնչիւնը կանոնաւոր և պարբերական եղանակաւ ճնշողութեան փոփոխութիւն է։ Փոխ առ փոխ օդային ճնշման յաւելում և նուազումն է, այնչափ արագ որ իւր ձայն զգալի կըլլայ և պարբերական եղանակաւ կը նորոգուի՝ ամենակատարեալ կանոնաւորութեամբ։ Երբեմն երաժշտական ձայներ և դաշնակներ իրար կը խառնին։ Պղտութիւնը, անկանոնութիւնը, դէշ բաժնուած պարբերութիւնները, այնպիսի խառնակ ձայնի անյարմարութիւններ յաւաղ կը բերեն օրուն անկարգ ականջ մը հասու չըլլալով՝ ժխոր մը պիտի կարծէ։

Զայնը ուսումնասիրելը դիս կ'առաջնորդէ չափաբերական դիտութեանց վրայ ձեզ խօսելու և թէ գործնական կերպիւ ինչ մեծ դասեր կրնայ առնուիլ անոնցմէ մեր առաջադրեալ նիւթոյն։ Անցեալ տարի բրիտանական ընկերութեան (աստղաբաշխ պրիմանիք) առջեւ Մ. Թէ յէյ դասախօսան (1) և Մ. Հանրիսի սնդեցին պատկերակար գրութեանց կարեւորութեան և օգտակարութեան վրայ։ Զարգացիր կան լեզուն գործածելով պէտք է ըսենք որ ձայնը ուսումնասիրելու խնդրոյն մէջ մէկ ամենէն փոփոխական մը ունինք և այդ է օդային ճնշումը։ Հոս չունինք այդ զանազանեալ չարժումները, այդ տարբեր ուղղութիւնները և այդ խառնաշփոթ կնճռոտութիւնը ինչ որ կը գտնուի ուժի կամ գիտութեան զգայարանքի և հաստատելոց և ճաշակելոց մէջ։ Մէկ կէտ մը ունինք միայն նկատողութեան առնելու օդային ճնշման փոփոխութիւնը. և այդ է որ չափաբերութեան մէջ ինչպէս՝ ոսկիչ անկանոն փոփոխական կը կոչուի։ Մի կարծէք թէ չափագիտութիւնը անաղարտ դժուարին և հասարակաց կարծեաց և դատողութեան հակառակ ըլլան. ճշմարիտը ընելով նա մանաւանդ հասարակաց ուղղամիտ կարծեաց լրումն է։ Անկարելա փոփոխականին պաշտօնը, որն որ մեր խօսակցութեան նիւթն է, օդին ճնշումն է՝ ականջի թմբուկին վրայ։ Հաստատաւոր հաշուակարգութեանց դրասենեակներու և վաճառատանց մէջ Պրիմինկէն, Լոնտրա, Կասքով և Մանչէսդրը Գէյլէյ դասախօսին ցոյց առածին պէս կանոնաւոր կերպով կոր դիծ մը կը գործածեն անկարելա փոփոխականի պաշտօնը ցուցնելու համար։

Օրինակի համար Լիվրբուլի մէջ այդ փոփոխականին պաշտօնը պիտի ըլլայ, բանակի դիծը. դնայն բարձրութիւնը ցուցնելու համար՝ կոր դիծը կը բարձրացընեն և դիտերը կոարած ժամանակ կիջեցնեն, որով ակներեւ կը տեսնուի այդ անկարելա փոփոխականին, ամեն յանուն և մանրամասն փոփոխութիւնները։ Նոյնպէս ալ մահացուցակներու մէջ իւրաքանչիւր օրուան մեռելոց թիւը գծով կը նշանակէ և տարափոխիկ հիւանդութեան զայրանալուն և նուազելուն ամբողջ պատմութիւնը իսկոյն աչքիդ առջեւ կը պարզէ՝ սոսկ կոր գիծ մը։ Զարգացիր ազգին ամենէն զարմանալի իրողութեանց մին է անկարելա փոփոխականին այնքան կնճռոտ փոփոխութեան օրէնքը՝ այսպէս պարզապարզ ցուցնելը։ Բայց ահա ինչ որ ինծի աւելի զարմանալի կը թուի. երբէք մտաբերած էք ինչ աստիճանի կնճռոտ դէպք մ'է գուսանելութեանց պարզ ձայնին միացած հարիւր արուեստականաց նուագարանաց ամբողջ ներդաշնակութեան կազմութիւնը։

Մտածեցէք միանգամ օդն ի միջոցութիւնը, մէջէն թափանցող ձայնից ճնշողութեան ամման և նուազման վրայ որ անդադար կերպիւ աստիճանաբար իրարու կը յաջորդեն, և մէկ վայրկենի մէջ հարիւրաւոր անդամներ կը կրկնուին ներդաշնակութեան եղանակ մը նուագելու միջոցին։ Երբեմն սրինգն է որ կը սուլէ, երբեմն երգ ձայն միասին դաշն կը հնչեն, է որ ամեն նուագարանք միանդամայն կը բաղեն բարձր խաղերը որ կիչեն միւս ձայնից վրայ։ Այդ ամենը Գէյլէյ դասախօսը ձեղի պիտի ներկայացնէ ճնշման կաւիմով գծուած պարզ գծով մը ուեւէ սախատակի մը վրայ։ Բանիակի դիտները նշանակով կոր գծին նման գիծ մը՝ աչքիդ առջեւ պիտի դնէ ինչ որ ականջը կրնայ ըսել, և ամենէն կնճռոտ երաժշտական եղանակին արդիւնքը պիտի արտայդ։

Ինչու համար ձայն մը ուրիշ ձայնէ աւելի խառնաշփոթ կամ կնճռոտ է։ Պարզապար, որովհետեւ կնճռոտ ձայնին մէջ մեր ականջ փոփոխականին փոփոխութիւնները, այսինքն օդին ճնշումը աւելի խիստ, բուռն, աւելի յանկարծական, նուազ անուշ, և նուազ պարբերական են՝ քան համեմատաբար աւելի դաշն, աւելի յստակ, աւելի պարզ ձայնի մը մէջ։ Բայց յիրաւի զարմանալի չէ՞ միթէ այս տարբեր արդեանց միւնոյն ժամանակ պատահմանը դծով մը կարենալ պատկերանալը։

Ամենէնդի ալ դիտելք ինչ է երաժշտութեան մէջ իւրաքանչիւր նուագարանի յատուկ բաժնումը, որչափ խաղեր հարիւրաւոր են իւրաքանչիւր արուեստական իւր կատարելու մասը նշանակելու համար, և այդ՝ չհաշուելով ինչ որ շարադրող չէ կրցեր բացատրել։ Մատաղ-ցեք իւրաքանչիւր արուեստական ինչ արտայայտութիւն պէտք է ի հանդէս ածել իւր մասին, մեծ և հասարակ նուագածուի մը նուագելու մէջ եղած տարբերութիւնը, մտածեցեք երգելու հապարուն մէկ ամենանրբին փոփոխութիւնները և ազդեցութիւնները. հոս փոքրիկ նշան մը կը նշանակէ «բեշէնոյ» յաւելում մը, ուրիշ փոքրիկ նշան մը «պէմոլ»-էնոյ նուազում մը, չարագրոյը այդ չափը միայն կրնայ ընել արտայայտելու եղանակին տարբերութիւնը նշանակելու համար։ Իսկ արդ ինչ որ ասաց փարիզի մէջ ներկայացուելիք ձայնի զանազանութիւններ մէկ երկու երես նուագածուց տետրի մէջ կրնան արտաբնակուիլ, մէկ կամ երկու մեզր երկայն քարակ թղթի մը վրայ որոշակի պարզ կոր գծով մը կրնայ ներկայացուիլ, և իմ կարծեաց այս՝ չափագիտական զօրութեանց հրաշալի ապացոյց մ'է։ Մի վախնք ուրեմն կարծելով թէ մեծ չափագէտները իրենց չկարենալ հետեւելու չորս տարածութեանց սահմանները պիտի առաջնորդեն ձեզ։ Ցիշեցէք ինչ որ Գէյլէյ դասախօսը իւր աքանչելի ասուածաբանութեան մէջ չափագիտութեանց համար կ'ըսէր՝ թէ հասարակաց կարծեաց և ողջամիտ դատողութեան լրումն է և մերջին ծայր մասացածին կատարելութեան, և այդ ուսմունքին մի՛ հեռանաք։ Ընդհակառակն քաջալերուեցէք մտաբերելով որքան յառաջադիմութիւն ընել սուած են այս հրաշալի գիտութեան, որոնք որ նոնս անձնանուէր եղած են։

Ամենէն աւելի սեռանելեաց զգայարանն է որ լսելեաց զգայարանին կրնայ մերձեցուիլ. երկուքն ալ ճնշման արագ փոփոխութենէ առաջ կուգան. ձեզի բացատրեցի, ի՛նչպէս արտաքին ազդեցութեան տեսի ունենալ մեծագոյն և փոքրագոյն ճնշման միջոցին իրարու յաջորդ ոգ փոփոխութիւնը և երաժշտական խաղի հնչիւն մը յաւաղ գալու համար դարձուցեալ բախմանց յաճախութիւնը (մինչ աստիճանաւ պէտք էին ըլլալ։ Բայց ենթադրեցէք որ օր մը մեր ենթադրեցէք որ օր մը մեր ենթադրեցէք որ օր մը մեր

ՕԳՏԱԿԱՐ ԽՐԱՏ ՄԸ

Հետեւեալ բաղադրութեամբ կը-նաս պատրաստել այնպիսի ներսին մը (լոսյ) որ կը գործածուի ապակիներ, մեսաղներ և փայտ փայլեցընելու։ 10 մաս կոմ արաբէ, 1 մաս կէնէրէն, 1 մաս բիւրեղացեալ սոդա 40 մաս ջուր։ Այս պատրաստութիւնը կրնայ երկար ժամանակ պահուիլ առանց վնասուելու։

Կ. Պոլիս Ապրիլ 16

ԱԶԳ. ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգանուէր Հայուհեաց Ընկերութեան Կեդր. Գործ. ժողովս պատիւ ունի յայտնել առ Ձեզ եռամեայ նուիրատուաց ցուցակն, Ձեր պատուական թերթի մէջ հրատարակելու խնդրանք։

Կեդր. Գործ. ժողովոյ

Ա. ժ. Ա. Ատենադպիր Ատենապետ

Ս. Գ. Հարենց Տ. Մ. Մարգիսեան

Ցուցակ նուիրատուաց.

Վսեմ. Սուլթան փաշայի ձեռամբ Գահիրէի ազգայիններէ 20 ոսկի Օսմ. Պաթավիայէն փոխանակագիր 203 Ֆրանք։ Պարահանդէսի տոմիս Տ. Ֆէրմանեան 27 դրչ. Տ. Ազատի Գրիգորեան 20 դրչ. Տ. Ազատի Արեւեան 20 դրչ. Տ. Ա. Ջրվր 27 դրչ. Տ. Անանիկ Պէօրէկեան 47 ½ դրչ. Ոմն 5 դրչ. Տեար Աւետիս Բէկհաեան 20 դրչ. Տ. Յովհաննէս Բէկհաեան 20 դրչ. Տ. Մկրտիչ Մոմճեան 40 դրչ. Տոքթէօր Ա.բրահամեան 20 դրչ. Տոքթ. Մ. Իսթիւճեանի ձեռամբ Հաճի Տէրվիշ աղա, Մատենադարան ժողովրդեան 5 օրինակ։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՕԳՏՈՒՇԵՑԷՔ

Կը փութամ ծանուցանել պատուարժան հասարակութեան թէ Պոլիս կամուրջին մօտ ի Վալիտէ խան թիւ 16. ԷԴՈՒԱԼ անուամբ խանութ մը բացած եմ, ուր ամէն տեսակ քնոիր նպարեղէնք և ուտելիք կը ծախուին մեծ և փոքր քանակութեամբ

Այս վաճառատան բոլոր ապրանքներն իրենց գներու չափաւորութեամբ և տեսակներու զանազանութեամբ ընտիր են։

Պատուարժան Հասարակութիւնը կրնայ ապահով ըլլալ թէ ամէն փոյթ և խնամք պիտի տարուի մեր բոլոր յաճախորդները գոհացնելու համար։

ԹՈՎՄԱՍ ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

ԴԵՂԱՐԱՆ Պ. ԵՒ Հ. ՓԻՒՋԻՒՐԵԱՆ ԵՂԲԱՐՑ

Երկար ժամանակէ ի վեր՝ դեղագործութեան եւ դեղագործութեան զբաղելով հասարակութիւնը գոհացնելու համար մեր ձեռքէն եկած ջանքը խնայած չըլլալնիս յայտնի է մեր պատուարժան յաճախորդաց և բոլոր հասարակութեան։ Այս անգամ ալ, մեր յարգոյ յաճախորդաց դիւրութիւն մ'ըլլալու համար, դեղարան մը բանալ փափաքելով, շատ տարիներէ ի վեր ամենուն ծանօթ Պոլսոյ Եէնի-Ջամի փողոցի 26 թիւ մեծարանոցէն դատ՝ Նոյնպէս Կ. Պոլիս կամուրջին դիմացը 77 թիւ «Գ. եւ Հ. Փիւշիւրեան եղբարք» անուամբ դեղարան եւ մեծարանոց (տէբօղխան) մ'ալ բացած եմք, ուր Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ քիմիական բաղադրութիւններն ու զանազան դեղերը, մեծ խնամով շինուած, եւ ամենէն ընտիր տեսակները կը գտնուին։ Աստղմէ զատ ամեն տեսակ գործածուած զանազան տեսակ դիմի, ալնիւ ձկան իւղ, Նորվէկիոյ չոքօլա, քօնեաք եւ ուրիշ ըմպելիք միւս կը գտնուին։ Եկած դեղերը խելոյն թարմ դեղերով, և մեծ խնամով կը պատրաստուին։ Աստղմէ զատ դեղարանին վերնայարկը բժշկաց համար յատուկ տեղ որոշուած ըլլալով, հիւանդութեան մը համար բժշկի հետ խորհրդակցիլ ուզող անձինք, մեր դեղարանը գալով, ամեն կերպով օգուտ կը տեսնեն։

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆ

ԶԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆ

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ՏԱՃԿ. ԼԵԶՈՒԻ

Գ. Տպագրութիւն

Օսմ. լեզուի ուսումն ամէն կարգի ուսանողաց խիստ դիւրու աւանդելի ընելու ճգամբ Գալըպճեան Պօղոս էֆի յօրինած սոյն գասագրքին երրորդ տպագրութիւնն այս անգամ ի լոյս ընծայուած է «Հեղարան և ընթերցարան Օսմ. լեզուի» անուամբ, ըստ առաջնոյն Միւհէնտիսեան ընտիր տառերով, որ կը գտնուի ի Դաֆֆաֆեան և այլ Հայ գրատուն. գին 5 ղրշ.

Ցիշեալ էֆէնտիի զուտ թուրքերէն լեզուաւ գրուած «Գավատի Ա-բէպիյէ» անուն գասագիրքն եւս կը ծախուի ի Դաֆֆաֆեան և այլ Հայ գրատուն.

ՏՕՊԹՅՕՆ ՍԱՖՈՒ

ԻՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Համառօտեալ)

Սոյն գասագիրքը, որ թերթ առ թերթ հրատարակուեցաւ, և որուն վրայ գրուած է «Արեւելքի Ցունուար 24 ի թերթն մէջ, ի մի հատոր կազմուած, կը ծախուի չորս դահեկանի, ամեն հայ գրավաճառաց քով։

Կեդրոնատեղին է Մելանեալ Ընկերութեանց դրատեղեակը։

Շատ գնողներուն զոհացուցիչ դեղջ կըլլայ։

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Գրեց

Դրէֆոր Զէլէնկէրեան

Կը ծախուի Ց. Զինճիրճեան գրատուն Մահմուտ փաշա թիւ 239։

Գին 10 դահեկան

Կը գտնուի նաև Բերա Վէյոլի գրատունը։

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՆՊԱՐԵՂԻՆԱՑ

Պոլսէ—Բաղաք Թանդր դողոց թիւ 59

Ցիշէք դեմ առ դեմ ապէնարն

Մեզմոն էֆ. Տէօքմէճեանի վաճառատան մէջ կը գտնուին նպարեղինաց վերաբերեալ ամեն տեսակ ապրանքներ, որպիսիք են, խանկէ՝ սովորական, լաւ և ընտրագոյն (մարթինիքա)։ շաքար՝ Մարսիլիոյ և Թրէսսէլի։ այլ և այլ տեսակ ըսքարմաչէներէ զատ, Ֆրանսական բուն Ցուրտիէ։ Աբպիրի թարմ և ընտիր իւղ։ Նաբօլիի մաքարոն։ ձէնօվայի և Նաբօլիի չէրիկէ։ բրինձ՝ Մահտուսէ և Ռիզօն։ լուբիա և սիսեռն եւնան և խիստ հավ մեղ։ անուշեղէնի և խմորեղէնի յատուկ լաւագոյն ալիւր։ օսլայ (նիշասթա) և աբրաթի։ Քանտոյ և Ա.յվալքի ընտիր աճառ։ Լոնտոնի և Մարսիլիոյ քօլա։ Ամերիկայի քարիւղ (կազ)։ Լոնտոնի ընտիր լեզակ (չիվիս)։ քօնեաք և այլ ոգելից ըմպելիք։ սուտա։ թարմ ըսթաքոզ և սարդին։ Ա.յվալքի ընտիր ձէթ։ թարմանա և պուլկուր։ մէկ խօսքով, սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուի ամեն տեսակներովն լաւագոյնն այն պիտանի բաներու, որք առեւտրական սոյն ճիւղին կը վերաբերին դլխաւորապէս։

Ամեն յանձնարարութիւն կը կատարուի ուղղութեամբ և կանոնաւորապէս։

Գիները խիստ չափաւոր են։ ԱՊՈՒՌԻԿ ԶԱՆՑ։

ԽԻԿԱՐ

ՀԱՆԴԻՍ ԱՄՍԵԱՑ

Խմբագիր—Տնօրէն

Ց. Ց. ՊԱՐՈՆԱՆ

Առաջին տարի, 1884 Փետրուար

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ամառանութիւն բարոյական։ — Խօսակցութիւնք վառարանի քով։ — Ղուկիսանոս խօսակցութիւնք մեռելոց։—Սիրոյ միջոցները։—Ամբողջ աստուածներու, ½ աստուածներու, ¼ եւ ⅛ աստուածներու իրարանցումն։ — Իրեղաբով ընկերութեան մը պէտքը։—Այլակերպութիւն բառարանի։

Յարեկան բաժանորդագին է Կ. Պոլսոյ ինչպէս նաեւ գաւառաց համար, երկու արծաթ մէճիտ ԿԱՆԽԻԿ։

Բաժանորդագրութեան տեղն է Բոսֆորոսի Մանկանոցի Խմբագրատունը Կ. Պոլիս Սուլթան Համամ թիւ 14, ուր ուղղելի են Խմբագրութեանս վերաբերեալ դրութիւնք։

Իւրաքանչիւր թերթին գինն է չորս դահեկան արծաթ։

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՑՑԵՏՈՄՍԵՐՈՒ

Կը պատրաստուին ամենք քարդերու վրայ զանազան գրերով, ի գին 100 հատը 10 դահեկան։

Փոխարէնը դիմելու են Արամեան տպարան, Զագմագճըլար Յակոբեան խան

ԳԱՐՆԱՆ ՄԻ ԱՍՈՒՊ

ՆՈՐԱՎԷՊ

Գրեց. Օր. ՄԵՍԷՊ

Զմիւռնիա, Տպագրութիւն Մ. Մամուրեան։ Կը գտնուի Պոլսոյ Հայ գրավաճառաց քով։

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՑԻ

ՇԱՀԱՆԷ

Երգագ. անպարբերեն պիր սէնէլիք խտարէսի իչուն լուգում կէօրինէճէք։

Մբսրը վէ ձէնօվա բիրինճէլերինին միանգամսայնա իչպու նիսանը բուսմինին եէիկրմի պիրինճի ճումա իրթէսի կիւնի պաշանաճաղընտան՝ իթա իթմէյէ թալիպ օլանլերին եէվմի մէգիբրաէ խաղինէի խասսայի շահանէաէ պուլունմալերի իլան օլունուր։ 2—3

1300 Նիսան 18

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՑԻ

ՇԱՀԱՆԷ

Երգագ. անպարբերեն պիր սէնէլիք խտարէսի իչուն լուգում կէօրինէճէք։

Մբսրը վէ ձէնօվա բիրինճէլերինին միանգամսայնա իչպու նիսանը բուսմինին եէիկրմի պիրինճի ճումա իրթէսի կիւնի պաշանաճաղընտան՝ իթա իթմէյէ թալիպ օլանլերին եէվմի մէգիբրաէ խաղինէի խասսայի շահանէաէ պուլունմալերի իլան օլունուր։ 2—3

1300 Նիսան 17

Արտոնատէր, Ց. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԶԱՐԵՆ

Գալաթիա, Փիւրէքճիլր փողոց, թիւ 41

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՅԱԿԸ

1884 ԱՊՐԻԼ ԱՄՍՈՑ

ՎՈՍԲՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԹՒԼԷ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑԷ	33	28	21	18	23	25	22	4	17	33	32	2	23	28	21	18	22	17	23 բ	2	15	33	25	4	32	2	28	23	25	4
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Ա. Բավար	—	—	—	—	—	—	—	—	12 45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 15	—	—	—	—	—
Բ. Բավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	12 55	—	—				—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 23	—	—	—	—	—
Եէնի մահալլէ	—	—	—	11 45	—	—	—	—	1 05	—	—	—	—	—	2 15	—	—	—	—	—	—	4 15	—	6 15	8 33	—	—	—	—	—
Մէջ պուրնու	—	—	—	11 49	—	—	—	—	1 07	—	—	—	—	—	2 19	—	—	—	—	—	—	4 19	—	6 19	8 37	—	10	—	—	—
Պէշիկ աէրկ	—	—	—	11 53	—	—	—	—	1 11	—	1 30	—	—	—	2 23	—	—	—	—	—	—	4 23	—	6 23	8 41	8 45	10 04	—	—	—
Տիրկէ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Թարաբիա	—	—	—	12 04	—	—	—	—	1 19	—	1 41	—	—	—	2 34	—	—	—	—	—	—	4 34	—	6 34	8 52	8 56	10 15	—	—	—
Պէյոզ	—	—	—	—	11 45	—	—	—	—	—	1 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 15	6 45	9 1	9 5	—	—	—	—
Բաշ. պանիջ	—	—	—	—	11 52	—	—	—	—	—	1 53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 22	6 50	—	9 12	—	—	—	—
Եէնի քէօյ	—	—	—	12 15	—	12 20	—	—	1 35	—	—	—	—	1 35	2 45	—	—	—	—	—	—	4 45	—	7	9 13	—	10 26	—	—	—
Բ. քշ. մահա.	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 50	—	—	—	—	—	—	—
Սիրինիա	—	—	—	—	—	12 27	—	—	—	—	—	—	—	1 42	2 52	—	—	—	—	—	—	4 52	—	—	—	—	—	—	—	—
Էմիրկէն	—	—	—	—	—	12 32	—	—	—	—	—	—	—	1 47	2 57	—	—	—	—	—	—	4 59	—	7 09	9 22	—	10 35	—	—	—
Պէյանը քէօյ	—	—	—	—	—	12 35	—	—	—	—	—	—	—	1 50	3	—	—	—	—	—	—	5 02	—	—	9 2	—	—	—	—	—
Գանլըճա	—	—	—	—	12 03	—	—	—	—	—	2 12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 38	7 25	—	9 26	—	—	—	—
Բ. Հիսար	—	—	—	—	—	12 45	—	—	—	—	—	—	—	1 58	3 08	—	—	—	—	—	—	5 10	—	7 27	9 33	—	10 45	—	10 50	—
Ս. Հիսար	—	—	—	—	12 14	—	—	—	—	—	2 18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 44	7 36	—	9 32	—	—	—	—
Գանտիլի	—	—	—	—	12 20	—	12 20	—	—	—	2 25	1 20	—	—	—	—	2 30	—	—	3 30	—	—	4 50	7 42	—	9 39	—	10 30	—	—
Վանի քէօյ	—	11 15	—	—	—	—	12 26	—	—	—	—	1 26	—	—	—	—	2 36	—	—	3 36	—	—	4 55	—	—	9 45	—	—	—	—
Պէշիկ	11	—	11 45	—	—	12 51	—	—	—	12 55	—	—	—	2 06	3 16	2 10	—	—	3 15	—	—	5 18	—	—	9 41	—	—	—	—	11 10
Արնաւուտ քէօյ	11 07	—	11 52	—	—	—	—	12 25	—	1 02	—	—	1 55	—	—	2 17	—	2 50	3 22	—	4	5 25	—	7 52	9 48	—	10 58	—	—	—
Զէնկիլ քէօյ	—	11 22	—	—	—	—	12 35	—	—	—	—	1 33	—	—	—	—	2 45	—	—	3 45	—	—	5 05	8	—	9 52	—	—	—	—
Բուրու չէշմէ	11 14	—	11 59	—	—	—	—	12 35	—	1 09	—	—	1 45	—	—	2 24	—	2 58	3 29	—	4 06	5 32	—	—	9 55	—	—	—	—	—
Պէյեր պէյի	—	11 29	—	—	—	—	12 39	—	—	—	—	1 39	—	—	—	—	2 49	—	—	3 49	—	—	5 10	8 06	—	9 58	—	—	—	—
Օրթա քէօյ	11 22	—	12 07	—	—	—	—	12 42	—	1 17	—	—	1 52	—	—	2 32	—	3 07	3 37	—	4 16	5 40	—	8 15	10 3	—	11 10	—	—	—
Բանկալթէաք	—	11 35	—	—	—	—	12 46	—	—	—	—	1 46	—	—	—	—	2 56	—	—	4 06	—	—	5 17	8 24	—	10 5	—	—	—	—
Պէշիկթաշ	11 30	—	12 15	—	—	—	—	12 58	—	1 25	—	1 56	2 07	—	—	2 40	—	3 16	3 45	4 16	4 24	5 58	—	8 34	10 11	—	11 18	—	—	—
Իսկիւտար	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5 25	8 44	—	10 13	—	—	—	—
Թարաբիա	—	11 47	—	—	—	—	—	—	—	1 34	—	—	—	—	—	—	—	—	3 54	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ԿԱՄՈՒՐՋ	11 45	11 55	12 30	12 50	1 05	12 20	1 02	1 08	2 08	1 42	3	2 11	2 18	2 35	3 45	2 55	3 12	3 31	4 02	4 31	4 39	6 05	5 40	0 59	10 26	10 28	11 33	11 —	11 20	11 40

Այսպէս նշանով ժամերը կը նշանակեն հաղորդակցութիւն երկու շոգենաւուց։ ա. Ուրբաթ օրերը միայն։ բ. Բացի ուրբաթ օրերէ։
ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. Ի բաց առեալ շոգենաւուց մեկնելու ժամերէն, մնացորդ ժամերը փոփոխութեան ենթակայ են գլխ. օդի կամ այլ պատճառաւ։

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ՄԵԿՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐ

ԹՒԼԷ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

ՆԱՒԱՄԱՏՈՅՑԷ	33	28	21	2	23	18	4	22	33	17	25	23	2	18	32	22	28	23	25	18	4	17	33	22	32	23	25	21	28	4
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ	12	12 15	12 45	12 45	1 05	1 40	1 45	2 15	2 30	2 20	2 30	2 45	3 15	3 30	5	6 45	8 15	9 50	9 50	10 15	10 50	10 50	10 40	11 05	11 10	11 10	—	11 40	11 45	12
Բասպաթաշ	—	—	—	—	—	—	1 55	—	—	—	—			—	5 10	—	—	9 40	—	—	—	—	—	11 15	—	—	—	—	—	—
Իսկիւտար		12 20	—	—	—	—	1 59	—	—	—	2 45			—	—	6 59	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11 45	—	12 —	12 15
Պէշիկթաշ	—	—	1	—	—	—	2 09	—	2 45	—	—			—	5 14	7 09	8 29	9 49	10 05	—	10 45	—	10 55	11 24	—	—	—	12 02	—	—
Գաւկլանճոյք		12 36	—	—	—	—	2 19	—	—	—	2 51			—	—	7 19	—	9 59	—	—	—	—	11 05	—	—	—	—	—	12 03	12 25
Օրթաքէօյ	—	—	1 03	—	—	—	2 25	—	2 55	—	—	—		—	5 22	7 23	8 37	—	10 13	—	10 55	—	—	11 32	—	—	—	12 09	—	
Պէյլր պէյի		12 45	—	—	—	—	2 28	—	—	—	2 58	—		—	—	7 28	—	10 06	—	—	—	—	11 12	—	—	—	—	—	12 16	12 31
Բուրու չէշմէ	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—		—	5 31	—	—	—	10 22	—	11 01	—	—	11 40	—	—	—	12 15	—	
Զէնկլ քեօյ		12 49	—	—	—	—	2 33	—	—	—	3 04	—		—	—	7 33	—	10 12	—	—	—	—	11 13	—	—	—	—	—	12 23	12 38
Արնաւուտ քէօյ	—		1 19	—	1 30	—	2 42	—	3 04	2 45	—	—	—	3 35	5 38	7 41	8 43	—	10 29	—	11 09	—	—	11 47	—	—	—	—	12 30	
Պէպէք	12 30	—	—	—	—	2 10	—	—	3 11	—	—	3 15	—	—	5 45	—	8 52	—	10 37	—	11 16	—	—	11 54	—	—	—	12 22	—	
Վանի քէօյ		12 56	—	—	—	—	—	—	—	—	3 11		—	—	—	—	—	10 19	—	—	—	—	11 25	—	—	—	—	—	—	
Գանտիլի	—	—		1 15	—	—	2 50	2 45	—	—	3 17		3 45	—	—	7 49	—	10 26	—	10 45	—	—	11 31	—	—	—	—	—	—	
Ս. Հիսար		1 06	—	—	—	—	2 58	—	—	—	3 25		—	—	—	—	—	—	—	10 51	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Բ. Հիսար	—		1 34	—	—	—	3 07	—	3 19	—	—	—	—	—	5 52	8	9	—	10 45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Գանլըճա		1 11	—	—	—	—	3 16	—	—	—	3 30	—	—	—	—	8 09	—	—	—	10 58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Պէյանը քէօյ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	11 02	—	—	—	—	—	—	—	
Էմիրկէն	—		—	—	—	—	3 25	—	3 24	—	—	—	—	—	6 05	8 18	9 09	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Սիրինիա	—	—	1 39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6 08	—	—	—	—	—	—	11 10	—	—	—	—	—	—	—	
Բ. դշ. մահա.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11 13	—	—	—	11 40	—	—	—	
Եէնի քէօյ		1 27	1 48	—	—	—	3 34	—	3 55	—	—	—	—	—	6 15	8 27	9 18	—	—	—	—	11 18	—	—	—	11 46	—	—	—	
Բաղչաջիք	—	—	—	—	—	—	3 44	—	—	—	3 47	—	—	—	—	—	—	—	—	11 10	—	—	—	—	—	—	12 15	—	—	
Պէյոզ	—	1 21	—	—	—	—	3 51	—	—	—	3 56	—	—	—	6 27	—	—	—	—	11 17	—	11 25	—	—	11 43	11 55	—	—	—	
Թարաբիա	—		1 58	—	—	—	4	—	3 45	—	—	—	—	—	6 36	7 37	9 23	—	—	11 26	—	—	—	—	—	—	12 23	—	—	
Տիրկէ պուրնու	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12 26	—	—	
Պէյիւք տէրէ	—		2 03	—	—	—	4 11	—	3 48	—		—	—	—	6 46	8 42	9 45	—	—	—	—	11 35	—	—	11 58	—	12 31	—	—	
Մէջ պուրնու	—	—	2 07	—	—	—	4 15	—	3 52	—		—	—	—	6 50	—	9 49	—	—	11 38	—	—	—	—	—	12 02	—	—	
Եէնի մահալլէ	—		2 11	—	—	—	4 19	—	3 56	—		—	—	—	6 54	—	—	—	—	—	—	11 45	—	—	12 08	—	12 37	—		
Բավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	7 04	—	—	—	—	11 50	—	11 49	—	—	12 12	12 11	—	—		
Բ. Ա. Բավաք	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	7 12	—	—	—	—	12 —	—	11 55	—	—	12 16	12 18	—	—		

ԻՍԿԻԻՏԱՐԻ ԳԻԾ

ԻՍԿԻԻՏԱՐ—ԿԱՄՈՒՐՋ

Իսկիւտ.	11 15	12 —	12 30	1 —	1 30	2	2 30	3 10	3 45	4 30	5 5	5 45	6 20	7	8 10	9	9 45	10 20	10 30	10 40	11 05	11 25	11 45	12 05
Պէշիկթ.	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	5 15	— —	6 30	—	8 20	— —	— —	10 30	— —	— —	— —	— —	— —	
Կամուրջ	11 30	12 15	12 45	1 15	1 45	2 15	2 45	3 25	4 —	4 45	5 26	6	6 40	7 15	8 30	9 15	10 —	10 40	10 45	10 55	11 20	11 40	12 —	12 20

ԿԱՄՈՒՐՋ—ԻՍԿԻԻՏԱՐ

Կամուրջ	11 45	12 —	12 45	1 15	1 50	2 20	2 55	3 30	4 —	4 45	5 30	6 —	7 —	8 15	9	9 30	10 —	10 25	10 45	11 05	11 05	11 50	12 05	12 5
Պէշիկթ.	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	4 10	— —	— —	6 10	— —	— —	9 10	— —	10 10	— —	— —	— —	— —	— —	— —	
Իսկիւտ.	12 —	12 15	1 —	1 30	2 5	2 35	3 10	3 45	4 20	5 —	5 45	6 20	7 15	8 30	9 20	9 45	10 20	10 45	11 —	11 20	11 20	12 05	12 20	12 20

ԿԱՌԱՐԱՐՋ ՇՈԳԵՆԱՒ

ԻՍԿԻԻՏ. ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ.

Իսկիւտ.	2 45	4 —	10		11 15	
Գաւրպաթ.	3 —	— —	— —		11 30	
Սիրքէճի	3 05	4 20	10 20		— —	

ՍԻՐՔԷՃ. ԻՍԿ. ԻՍԿԻԻՏ.

Սիրքէճի	3 15	4 45	10 45		— —	
Գաւրպաթ.	— —	5 —	—		11 30	
Իսկիւտ.	4 35	5 15	11 05		11 45	

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԳԻԾ

ԿԱՄՈՒՐՋ—ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ

Կամուրջէն	[2] 1 45	3 15	10 45		
Սալամաք			10 57		
Հարէմ իսկ.	2 —	3 35	11 —		

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ—ԿԱՄՈՒՐՋ

Հարէմ իսկ.	[1] 2 —	3 30	11 —		
Սալամաք	2 07	3 37	11 07		
Կամուրջ	2 20	3 50	11 20		

1 Բաց ի Հրէից տօն օրերէ. 2 Պիրակի օրն չկայ. 3 Բաւպաթաշով. 4 Բուլղունճաք.